

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАЎ БЕЛАРУСІ І УПРАВЛЕННЯ ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СНК БССР

№ 2 (525)

Чацвер, 10 студзеня 1946 г.

Цана 50 кап.

Няхай жыве
непарушны блок камуністаў
і беспартыйных!

Вялікі Сталін — усенародны кандыдат у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР

Народныя кандыдаты

Шматлікія сходы рабочых, сялян, служачых і воінаў Чырвонай Арміі па ўсёй краіне вылучылі кандыдатаў у дэпутаты вышэйшага органа Совецкай улады — Вярхоўнага Савета СССР.

Урачыста, уздым, адзінадушна, якімі суправаджалі гэтыя сходы, — сведчанне маральна-палітычнага адзінства савецкага народа, несакрушальнай магутнасці блока камуністаў і беспартыйных. Адзіства мэт партыі і народа, якое было неаднаразова прадэманстравана ў перадавыя гады сацыялістычнага будаўніцтва, а ў час Вялікай Айчыннай вайны вытрымала выпрабаванне агнём, цяпер, у выбарчую кампанію, атрымае сваё новае, магутнае паддзяржанне.

Працоўныя гарадоў, калгасныя сялянства, увесь савецкі народ першым кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР вылучыў свайго любімага правадцера Генералісімуса — Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна.

Ва ўдзячнай памяці савецкіх людзей імя таварыша Сталіна звязана з найбольш выдатнымі гістарычнымі падзеямі ў жыцці народа і краіны яго светлыя гены, нязломная воля і велізарная сіла прабачання былі тымі цудоўнымі сэрцам, што заўсёды паказвалі і асяцялялі напрамак да перамогі. Сталін — шчасце Радзімы.

На сходы выбарчыяў Сталінскай выбарчай акругі г. Масквы 11 снежня 1937 г. таварыш Сталін таварыш:

«З свайго боку, я хацеў бы запэўніць вас, таварышы, што вы можаце мець даверчыя таварышы Сталіну. Можна разлічваць на тое, што таварыш Сталін зможа выканаць свой абавязак перад народам, перад рабочым класам, перад сялянствам, перад інтэлігенцыяй».

Упамінаючы гэтыя словы таварыша Сталіна, савецкія людзі выказваюць яму сваю шчырую падзяку за ўсё, што зроблена. Імя Сталіна — гэта слава народа, яго гонар і веліч, смелая мара і шчыра вера ў будучыню, імя Сталіна — гэта сімвал нашай перамогі.

Следам за імем Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна савецкія людзі называюць імя яго бліжэйшых папалчнікаў — таварышоў Молатава, Калініна, Маленкова, Варашылава, Кагановіча, Андрэва, Мікіяна, Жданова, Хрушчоў, Берыя, Шверніка, Вазнясенскага, якія праславілі сябе верным, самаадданым служэннем народу і Радзіме.

Беларускі народ, адзінадушна вылучаючы кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР вялікага Сталіна і яго бліжэйшых папалчнікаў, мавяў імяны сваіх лепшых сыноў і дочак.

Рабочыя, служачыя і інжынерна-тэхнічныя работнікі Мінскага аўтабарацкага завода, на агульным сходзе, вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР ад Мінскай сельскай выбарчай акругі старшыню СНК БССР і сакратара ЦК КП(б)Б

Калектывы 2-й Мінскай электрастанцыі, Акадэміі Навук БССР і Мінскага паравознага дэпо вылучылі кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза

Клімента ЯФРЭМАВІЧА ВАРАШЫЛАВА

У памяшканні сталовай 2-й Мінскай электрастанцыі сабраліся рабочыя, механікі, слесары, электрамонтёры, інжынеры, тэхнікі, служачыя. Заля сталовай упрыгожана лозунгамі і партрэтамі.

Бурным апладзісентамі была сустрачана прапанова выбарцаў у ганаровым прэзідыум Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з таварышам Сталіным.

Затым слова атрымаў дырэктар электрастанцыі № 2 тав. Кляшчоў.

Прамова тав. Кляшчоў

Таварышы! Сёння мы сабраліся для таго, каб на аснове самай дэмакратычнай ва ўсім свеце Сталінскай Канстытуцыі вылучыць кандыдата ў дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР. Я прапаную вылучыць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР па Мінскай гарадской выбарчай акрузе № 530 вернага папалчніка вялікага Сталіна — маршала Савецкага Саюза Клімента Яфрэмавіча Варашылава.

У залі гучыць магутнае «ура», раздаюцца воклічы: «Няхай жыве Вялікі Сталін!», «Луганскаму слесару — Кліменту Варашылаву — ура!». «Няхай жыве таварыш Варашылаў!».

Працоўныя гарада Мінска добра ведаюць таварыша Варашылава, як старога большэйка, адданага справе Леніна — Сталіна, вернага сына народа, члена Палітбюро ЦК ВКП(б).

Прапанову тав. Кляшчоўа гарача падтрымалі электрамонтёр тав. Ваўчок, сакратар партарганізацыі тав. Крупноў, начальнік кацельнага цэха тав. Шварц, начальнік пад'ёмнага цэха тав. Вадыхыч, начальнік механічнага цэха тав. Садорнік.

Агульны сход у сваёй пастанове запісаў: вылучыць таварыша К. Е. Варашылава кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза і праціць яго даць сваю згоду балатыравацца па Мінскай гарадской выбарчай акрузе № 530.

Перадвызначаны сходы калектываў Акадэміі Навук БССР і Мінскага паравознага дэпо таксама адзінадушна вылучылі кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза тав. К. Е. Варашылава і звярнуліся да яго з просьбай даць згоду балатыравацца па Мінскай гарадской выбарчай акрузе № 530.

Вылучэнне таварыша І. В. СТАЛІНА кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР на Маскоўскім электразавадзе

2 студзеня адбыўся агульны сход рабочых, служачых, інжынераў і тэхнікаў Маскоўскага электразавада, прысвечаны вылучэнню кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР.

Гіганцкі корпус галоўнага цэха завода — зборнага, які працягнуўся больш чым на поўкілометра ў даўжыню, быў запоўнены ад краю і да краю. Сем тысяч чалавек прысутнічалі на гэтым сходзе.

Тры гадзіны. У цэху наступае цішыня. Старшыня заводскага камітэта Д. І. Багатаў аб'яўляе агульны сход рабочых, служачых, інжынераў і тэхнікаў адчыненым. У прэзідыум выбарчых сакратары МК і МКГ ВКП(б) Г. М. Маскін, Папоў і Б. Н. Чэрнаўсаў, сакратар Сталінскага райкома ВКП(б) С. А. Жолнін, дырэктар электрапрамысловага вытворчасці Г. М. Цветкоў, начальнік тэхнічнага аддзела Л. І. Озераў, работніца тав. Кулаціна і другія. Тав. Багатаў аб'яўляе нарадак дня схода: вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР і выбары прадстаўнікоў калектыва электразавада на агульную перадвыбарчую нараду.

Па першым пытанню слова прадастаўляецца беспартыйнаму слесару трансфарматарнай вытворчасці тав. А. Н. Шарову. Прамову выдатнага рабочага прысутныя выслухалі з велізарнай увагай.

— Сёння, — сказаў тав. Шароў, — у нас радасны дзень. Мы сабраліся для таго, каб выказаць волю і права народа, якія грунтуюцца на Вялікай Сталінскай Канстытуцыі, каб вылучыць кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР.

Я прапаную вылучыць кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР ад Сталінскай выбарчай акругі нашага любімага працадара і настаўніка, прадаўжальніка сэрца вялікага Леніна, таварыша Сталінскай Канстытуцыі, нястомнага барацьбіта за шчасце працоўных — таварыша Сталіна. (Бурныя апладзісенты. Воклічы: «Няхай жыве таварыш

Сталін!»).

Агульны сход рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых Маскоўскага электразавада, абмеркаваўшы пытанне аб вылучэнні кандыдатаў у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР па Сталінскай выбарчай акрузе горада Масквы, настанавілі:

Рэзалюцыя агульнага схода рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых электразавада

1. Кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР па Сталінскай выбарчай акрузе ад рабочых, інжынераў, тэхнікаў і служачых Маскоўскага электразавада вылучыць вернага прадаўжальніка справы Леніна, мудрага правадцера савецкага народа, стваральніка магутнасці нашай Радзімы, арганізатара і натхніцеля гістарычнай перамогі Савецкага Саюза над фашысцкай Германіяй і імперыялістычнай Японіяй — генаўнага палкаводца Іосіфа Вісар'янавіча Сталіна.

2. Праціць таварыша Сталіна даць сваю згоду балатыравацца ў дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР

па Сталінскай выбарчай акрузе г. Масквы ад рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых Маскоўскага электразавада.

З велізарным уздымам, пал працягла апладзісентамі, удзельнікі схода паслалі прывітанне таварышу І. В. Сталіну.

Паведамленні аб вылучэнні таварыша І. В. Сталіна кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР прадаўжаюць паступаць з усіх калектываў краіны.

Рабочыя, калгаснікі, служачыя і інтэлігенцыя Кіева, Баку, Ленінграда, Мінска, Адэсы, Тулы, Фрунзе, Кішынёва, Харкава, Калугі, Смаленска і другія гарады вылучаюць таварыша Сталіна кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза, выражаючы яму гэтым сваю бязмежную адданасць і любоў.

(ТАСС).

Калектывы шклозавода «Нёман» і сяляне В. Гірмаўшчына, Гародзінскага раёна, вылучылі кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза

Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (Якуба Коласа)

У адзінадушна прынятай пастанове рабочыя, інжынерна-тэхнічныя работнікі і служачыя шклозавода «Нёман» запісалі:

«Вылучыць кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР па Наваградскай выбарчай акрузе

№ 514 Міцкевіча Канстанціна Міхайлавіча (Якуба Коласа) — народнага паэта Беларускай ССР, віцэ-прэзідэнта Акадэміі навук БССР.

Агульны сход просіць тав. Міцкевіча даць згоду балатыравацца па Наваградскай выбарчай акрузе № 514».

Калектывы чыгуначнага дэпо станцыі Асіпавічы вылучылі кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Ларысу Пампееўну Александровічу. У сваёй рэзалюцыі калектывы дэпо станцыі Асіпавічы адзінадушна настанавілі вылучыць Ларысу Пампееўну Александровічу кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза і праціць яе даць згоду балатыравацца па Асіпавіцкай выбарчай акрузе № 517.

АДКРЫТЫ ЛІСТ

Акруговым выбарчым камісіям

Мы, ніжэйпадпісаныя, кожны ў Касыгін А. Н. — у Совет Нацыянальнасцей, Ленінградская сельская выбарчая акруга.

Конеў І. С. — у Совет Саюза, Асобая выбарчая акруга нумар 665.

Маленкоў Г. М. — у Совет Саюза, Ленінградская выбарчая акруга, г. Масква.

Мікіян А. І. — у Совет Нацыянальнасцей, Ерыванская—Сталінская выбарчая акруга, Армянская ССР.

Міхайлаў Н. А. — у Совет Нацыянальнасцей, Стаўропольская выбарчая акруга.

Молатаў В. М. — у Совет Саюза, Молатаўская выбарчая акруга, г. Масква.

Сталін І. В. — у Совет Саюза, Сталінская выбарчая акруга, г. Масква.

Хрушчоў Н. С. — у Совет Саюза, Кіеўская — Ленінская выбарчая акруга, г. Кіеў.

Швернік Н. М. — у Совет Нацыянальнасцей, Свердловская выбарчая акруга.

Шкіратаў М. Ф. — у Совет Нацыянальнасцей, Тульская-Разанская выбарчая акруга.

Мы прынялі да выканання гэтыя ўказанні ЦК ВКП(б).

Прасім адпаведныя выбарчыя каміі прыняць да ведама гэту заяву і разліць яе, як дакумент пры рэгістрацыі кандыдатаў у дэпутаты.

Андрэў А. А. Касыгін А. Н. Берыя Л. П. Конеў І. С.

Будзёны С. М. Маленкоў Г. М. Булагін Н. А. Мікіян А. І.

Вазнясенскі Н. А. Міхайлаў Н. А. Варашылаў К. Е. Молатаў В. М.

Жданав А. А. Сталін І. В. Жукаў Г. К. Хрушчоў Н. С.

Калінін М. І. Швернік Н. М. Калінін М. І. Шкіратаў М. Ф.

8 студзеня 1946 г.

Калектывы рабочых аўтабарацкага завода ў Мінску вылучылі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР

таварыша Сталіна, т. т. Молатава, Калініна, Варашылава, Андрэва, Кагановіча, Мікіяна, Хрушчова, Жданова, Берыя, Шверніка, Маленкова, Вазнясенскага і старшыню СНК БССР і сакратара ЦК КП(б)Б тав. П. К. Панамарэнка

Агульны сход рабочых, служачых і інжынерна-тэхнічных работнікаў Мінскага аўтабарацкага завода вылучыў кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР таварыша Сталіна, т. т. Молатава, Калініна, Варашылава, Андрэва, Кагановіча, Мікіяна, Хрушчова, Жданова, Берыя, Шверніка, Маленкова, Вазнясенскага і старшыню Савета Народных Камісараў Беларускай ССР і сакратара ЦК КП(б) Беларускай ССР Панамарэнка.

Начальнік дрэвапрацоўчага цэха тав. Ісценцеў у сваім выступленні сказаў:

— Панцельёнаў Кандрэвіч нарадзіўся ў 1902 годзе ў сям'і селяніна. Цяжка жыццё бядняцкай сям'і прамусіла 12-гадовага падлетка паісці на работу вучнем рамесніцкай майстэрні, а з 1916 года — стаць ужо кадравым рабочым-кавалём Екацерынадарскіх майстэрняў.

У 1918 годзе тав. Панамарэнка ўступіў у рады Чырвонай Арміі. З 1919 года працуе ў якасці рабочага-слесара нафтапрамысла, а затым на чыгуны слесарам, памочнікам машыніста і, нарэшце, машыністам.

Пачынаючы з 1923 года, тав. Панамарэнка навучаецца на рабфаку, а ў 1927 годзе паступае ў Маскоўскі інстытут інжынераў транспарта. У 1930 годзе Панцельёнаў Кандрэвіч ужо — інжынер паравозаарамонтнага завода, галоўны інспектар па прыёме паравозаў, а з 1932 года — камандзір тэхнічнага батальёна чыгуначнага палка.

У далейшым тав. Панамарэнка становіцца вядомым спецыялістам-інжынерам, піша вялікую працу аб электравозах. З 1936 года ён узначальвае кіраўніцтва групай Усесаюзнага электратэхнічнага інстытута.

Пачынаючы са студзеня 1938 года, Панцельёнаў Кандрэвіч працуе ў ЦК ВКП(б). У гэтым-жа годзе пленум Цэнтральнага Камітэта камуністычнай партыі большэйкай Беларусі выбірае

таварыша Панамарэнка першым сакратаром ЦК КП(б)Б.

У даваенныя гады пад кіраўніцтвам Панцельёнаў Кандрэвіча ў Беларусі былі праведзены такія велізарныя мерапрыемствы, як ссяленне хутароў ва ўпарадкаваныя калгасныя вёскі, асушкі і асваенне вялікай колькасці балот і забалочаных зямель, уладанне ў большасці калгасаў правільных севазароў, у выніку чаго значна павялічлася ўраджайнасць калгасных палёў, рос агульны дабрабыт працоўных горада і вёскі. Калгасы Беларусі з кожным годам рабілі ўсё больш багатымі, а калгаснікі — заможнымі.

Значных поспехаў дабілася беларуская прамысловасць. Беларускія гарады ператварыліся ў буйныя прамысловыя цэнтры.

У гады Вялікай Айчыннай вайны таварыш Панамарэнка ўзначальвае шырочкі партызанскі рух у тылу нямецка-фашысцкіх захопнікаў, арганізуе большэйкае падполле. Па даручэнню ЦК ВКП(б) і таварыша Сталіна, ён узначальвае Цэнтральны штаб партызанскага руху.

Цяпер, у пасляваенны час, урад і камуністычная партыя большэйкай Беларусі, узначальваемыя тав. Панамарэнкам, не пакладаючы рук працоўным над выкананнем указанняў таварыша Сталіна аб хутэйшым аднаўленні разбуранай вайной народнай гаспадаркі, над стварэннем нармальнага ўмоў жыцця для народа.

Тав. Панамарэнка — вядомы дзеяч партыі Леніна—Сталіна, верны вучальнік вялікага Сталіна. Ён — член ЦК ВКП(б), дэпутат Вярхоўнага Савета СССР і БССР, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

— Я заклікаю былых партызан, заклікаю ўсіх рабочых, інжынерна-тэхнічных работнікаў і служачых падтрымаць маю прапанову аб вылучэнні тав. Панамарэнка кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета.

КАНДРАТ КРАПІВА

П'ЕСЫ І ВОБРАЗЫ*

Перад нашымі савецкімі драматургамі паўстаюць праблемы, якія вынікаюць з таго, што мы жывём у бяспасна-савым грамадстве. Класы старага капіталістычнага грамадства адшлі ў нібыт. Разам з імі адшлі ў нібыт і класавыя супярэчнасці, якія ў мастацтве былі прычынай бяспаснага канфлікту і драматычных казіяў. Яны і жывілі драматургію мінулага. У гэтым мы лёгка пераканамся, калі звернемся да лепшых узорў рускай і савецкай драматургіі. А мы, апынуўшыся ў бяспасна-савым грамадстве, сталі перад пытаннем — на чым нам будаваць свае п'есы? Старыя, пратапаныя класікамі драматургіі, спадчыны для нас ужо не падыходзяць. Новае жыццё не ўкладваецца ў старыя формы. А між тым, без супярэчнасцей, без сутычак інтарэсаў дзеючых асоб драматургія не можа існаваць. Без гэтага можна напісаць вярсе, апавесць, лірычны верш, але п'есу без канфлікту і сабе не ўявіць.

Асабліва цяжка з'яўляецца камедыяны жанр. Прызначэнне сатыры — папаянаць перадавой частцы грамадства змагацца з хібамі, заложанымі ў самой сістэме грамадскага ладу, або, калі гэта сістэма бездакорная, з людзьмі, якія парушаюць нормы, устаноўленыя грамадствам.

Але, пры гэтым, трэба памятаць, што рэзанае сатырычнага твора, пры ўсім іншым аднолькавым умовах, залежыць ад значнасці аб'екта, на які гэты твор накіраваны. Аб'ект сатыры падобны зводзіць: калі па вялікім зводзе ўдарыць нават маленькім малоткам, дык гук будзе вялікі, а па маленькім зводзе хоць бы вялікім малоткам, а гуку вялікага не будзе.

Гэта ўсё агульнае разважанні. Цяпер я хачу спыніцца канкрэтна на тым, што зрабілі нашы драматургі за апошнія пяць год. Адна з асноўных тэм, якой драматургі больш за ўсё аддаў увагу — тэма барацьбы нашага народа з нямецкімі захопнікамі. Гэта і зразумела: увага драматурга была накіравана туды, куды былі накіраваны намаганні нашага народа — на барацьбу з палымі фашысцкімі вырдакмі. Грандыёзная сутычка сіла-разбойніцкіх зброй фашысцкіх людзей, з аднаго боку, і гераічнага савецкага народа, які падняўся на абарону сваёй вольнасці і незалежнасці, з другога боку — на першы погляд з'яўляецца вельмі ўдачным матэрыялам для драматурга. Але разам з тым, тут ёсць і вельмі вялікія цяжкасці для пісьменніка, якія заключаныя ў тым, што ў драматычным творы гэту грандыёзную барацьбу трэба выказаць не ў агульным плане, а ў вядомым барацьбе канкрэтных людзей, якіх-б амясілі ў сабе ўсю веліч гэтых падзей. Вось чаму мала удалых п'ес на гэту тэму.

Я лічу, што наша беларуская драматургія, не гледзячы на тое, што напісана досыць шмат твораў на тэму аб гераічнай барацьбе савецкага народа з нямецкімі захопнікамі, знаходзіцца толькі на пачатку да вырашэння гэтай

* З прамовы на Пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

тэмы. Што-ж усё-такі зроблена ў гэтай галіне?

Вярну п'есы, якія ўжо сталіся і друкаваліся, або чыталіся і абмяркоўваліся. Караньня спыняюцца на драме Алеся Кучара «Заложнікі» — адной з першых п'ес, напісаных аб гераічнай барацьбе нашага народа. Напісана яна на свежых слядах падзей і на канкрэтным матэрыяле. У ёй ёсць кавалкі сапраўднага жыцця. Але, я не буду спыняцца на дадатных якасцях гэтага твора, бо аб іх ужо шмат пісалі і гаварылі, а адзначу толькі некаторыя найбольш буйныя недахопы, якія вынікаюць з неспраўна-ванасці аўтара ў драматургіі. Мне здаецца, што галоўнай памылкай Кучара

Кандрат Крапіва.

з'яўляецца тут тое, што ён паставіў цэнтральнага свайго героя ў невыгоднае становішча пакутуючай, амаль пасіўнай асобы. Абставіны, у якіх аўтар прымусяў дзейнічаць Міная, не даюць яму магчымасці быць актыўным, правіць сабе як кіраўніка партызанскага атрада. Фактычна змагаецца не Міная. Барацьба разгортваецца навакол Міная і яго дзяцей.

Не ўсё добра і з другімі персанажамі п'есы. Брат Міная — Нічыпар, задуманы драматургам, як непраціўленец злу. Ён пераконаны, што калі не будзе рабіць нікому дрэннага, то і немцы яго не зачэпаць. Але аўтар парушыў суцэльнасць вобраза Нічыпара, заявіўшы авансам, што і ён тапор можа ўзяць у рукі, калі яго пакрыўдзіць. Далей, Нічыпар па-сутнасці сам выдае брата немцам і з'яўляецца віноўнікам расстрэлу мінаеўскіх дзяцей. А калі гэта так, дык апраўдання яму не можа быць.

У п'есе ёсць схематычныя вобразы і штучныя сітуацыі. Так, вобраз Любы, яе афіюсінні з камісарам Іванчыкам слаба матываваны і здаецца, надуманым. Нават тое, што Люба ахвярае сабою і ідзе да немца, каб выратаваць дзяцей Міная, мне здаецца, выглядае не аўсім удала і занадта кампраметуе дзячынцу. У такую сітуацыю аўтар не павінен быў ставіць сваю гераіню.

Аднак, нягледзячы на гэта, п'еса Кучара з'яўляецца адной з лепшых п'ес аб барацьбе беларускіх партызан.

Таварыш Рамановіч напісаў дзве п'есы на гэтую-ж тэму. Аднак, выправажаны

часам яны не вытрымалі. Сёння, калі мы маем магчымасць сустрэцца з жывымі ўдзельнікамі, партызанскай барацьбы, сляхуац іх апаўданаў і знаёміцца з дакументамі, нам гэтыя творы здаюцца шмат у чым наіўнымі, недасканалымі і нават лёгкадумнымі. Успомнім, напрыклад, прафесара Гаеўскага з п'есы «Палешукі», якую многія з прысутных бачылі ў тэатры. Фігура недарэчная, і аўсім незразумела, чаму аўтар прысвоіў са званне прафесара. Гэтаў з тэхнічнага боку, нягледзячы на тое, што аўтар дасканала ведае сцэну і ўсе каноны драматургіі, п'еса яго вельмі недасканалая. Сітуацыі надуманы, вузлы завязваюцца і тут-жа развязваюцца, або застаюцца зусім не развязанымі. Людзі — не людзі, а манекены, якія рухаюцца па сцэне, як персанажы лялькавага тэатра, не ў сілу сваіх унутраных матываў, а выключна па волі аўтара. П'еса «Таварыш Андрэй», мне здаецца, яшчэ слабейшая за п'есу «Палешукі». Вобразы гэтай п'есы — або звыш гераі — сукія схемы, нахатал таварыш Андрэй (ён-жа — іцея Зося), Пятра, Кручкова, або нікчэмныя істоты, як Валя, Яля і іх маткі, якія выдаюцца аўтарам за перадавых савецкіх жанчын.

На працягу першых двух актаў «Таварыш Андрэй» драматычная дзея зусім не разгортваецца. Увесь час гаворка круціцца каля мундзіра нямецкага афіцэра, які (мундзір) Валя мела на рэчы, а ён, ліха яму, узяў ды ўтапіўся. Тое, як яго шукаюць, сушыць і гледзяць, і з'яўляецца зместам амаль поўных двух актаў п'есы аб партызанскай барацьбе. А потым з'яўляецца таварыш Андрэй, ён-жа іцея Зося, і пачынаюцца гераічны ўчынкы. Прыкладам такога гераіства з'яўляюцца паводзіны аднае партызанкі, пра якую аўтар сур'ёзна расказвае вусцамі свайго героя Партызанку гэту немцы вялі на расстрэл пасля катавання. Маса на ёй, як сведчыць аўтар, нісела ласкутамі, а яна ішла па вуліцы і смяялася. Чаго трэба было смяяцца, і як можа чалавек смяяцца ў такім стане — аднаму аўтару вядома.

Многае з таго, што тут гаварылася, сведчыць, што аўтар не досыць сур'ёзна падшодыў да вырашэння ўзятай ім паважнай і адказнай тэмы. Мы можам яму сёе-тое дараваць, прымаючы пад увагу, калі і пры якіх абставінах гэтыя п'есы пісаліся, але сёння яны нас задаволяць не могуць.

Некаторыя нашы драматургі ўдзяляюць увагу гістарычнай п'есе. Е. А. Міровіч напісаў драму «Кастусь Каліноўскі». Яна робіць на мяне ўражанне вельмі добрасумленнай работы. Асноўная няжкасць, якую, на маю думку, прышчэпіў перамагач аўтару пры напісанні п'есы — гэта супярэчнасць, заложаная ў самой тэме. З аднаго боку, Кастусь Каліноўскі — нацыянальны герой, які змагаецца за інтарэсы беларускага сялянства, супроць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту; з другога боку — ён змагаецца супроць Расіі і, такім чынам, яго барацьба як быццам супярэчыць імкненню беларускага народа жыць у брацтве і дружбе з вялікім рускім народам. Але гэта супярэчнасць вонкавая. Па-сутнасці, Кастусь Каліноўскі зма-

гаецца не супроць рускага народа, а супроць царскага самаўладства, якое трымала беларускі народ на каланіяльным становішчы і супроць якога змагаўся і рускі народ у асобе лепшых сваіх прадстаўнікоў — Герзіна, Чарнышэўскага і іншых. Такім чынам, беларускае сялянства пад кіраўніцтвам Кастуса Каліноўскага змагаўся не супроць рускага народа, а разам з ім, за адны і тыя-ж мэты. Гэта сумесная барацьба атрымала сваё далейшае развіццё ў рэвалюцыі 1905 года і закончылася бліскучай перамогай Кастрычніцкай рэвалюцыі, якой і рускаму, і беларускаму народу прынесла вызваленне ад прыгнёту царскага самаўладства. Але аб гэтым лёгка скажаць больш-менш дакладна ў выступленні або артыкуле і не так лёгка паказаць у п'есе на жывых вобразах.

Справа ўскладняецца яшчэ супярэчнасцямі, якія былі паміж чырвоным і белым жондам. Вельмі хутка высветлілася, што Кастусю не па дарозе з кіраўніцкім блага жонду, які імкнуўся накіраваць барацьбу беларускага сялянства ў польскае рэчышча і паставіць яго на службу інтарэсам польскіх панюў.

Вядома, гэтымі акалічнасцямі і тлумачыцца некаторыя перагружанасці п'есы эпізодамі і дзейнымі асобамі. Аўтар імкнецца ўсё растлумачыць і ўдакладніць. Мне здаецца, што праца заслугоўвае таго, каб яе давесці да канца, дык значыць да паказу яе гледачу.

Міхась Клімовіч напісаў дзве п'есы на гістарычную тэму. Абедзве п'есы па-сваёму цікавыя і заслугоўваюць увагі нашых тэатраў. Цікавы яны перш за ўсё тым, што Клімовічу удалося ўлавіць каларыт эпохі, які адчуваецца ў характэрных падзеі і вобразах, паводзінах, мове. П'еса «Адплата» цікава яшчэ і сваёй вострай інтрыгай, якая звязвае ў адзін мошны клубок усіх удзельнікаў. Характэрны асноўныя дзейныя асобы вышаны досыць выразна і досыць удала праўдзюць сабе ў дзеянні. Асноўная ідэя п'есы па задуме аўтара — гэта барацьба свядомых прадстаўнікоў беларускага народа супроць гвалтоўнай паланізацыі і акалічвання, барацьба за праца стварыць сваю нацыянальную культуру. Але гэта ідэя, на маю думку, недастаткова выяўлена ў п'есе. Захапіўшыся інтрыгай, аўтар перанёс цэнтр дзеяння ў «сваёшчыя сферны» акружэнні каралевы Боні і надаў п'есе характар прыдворнай інтрыгі з усімі яе атрыбутамі — атрутай, кінжаламі, зойбаваным. Галоўная носьбіта ідэі барацьбы з паланізацыяй князь Радзівіла мы ўжо ў самым пачатку п'есы застаем на смертным ложку, атручаным адным з падручных каралевы.

У такім стане ён, вядома, толькі намінальна застаўся носьбітам гэтай ідэі і не змог правіць сабе ў дзеянні. Асноўным зместам п'есы засталася вострая барацьба ў прыдворных сферах, дзе яе ўдзельнікі праследуюць у першую чаргу асабістыя інтарэсы. Ды і выбар фігуры князя Радзівіла, як носьбіта заложнай у гэтым творы ідэі, з'яўляецца, на маю думку, не аўсім удачным. Справа ў тым, што князь Мікола Радзівіла, як гістарычная фігура, не з'яўляецца фігурай выдатнай і шырокай грамадскай не вядома.

Дзякуючы гэтым акалічнасцям, п'еса «Адплата» ў значнай меры траціць сваю грамадскую значнасць. Калі-б аўтару удалося пазбавіць п'есу ад гэтых недахопаў, магла-б атрымацца цікавая і каштоўная п'еса.

Значна большую гістарычную каштоўнасць і грамадскае значэнне мае другая п'еса, напісаная Клімовічам нядаўна — п'еса аб вялікім беларускім асветніку Георгію Скарыне. Выканана гэта тэма, па-мойму, добра.

Аднак, абедзве п'есы ў тым выглядзе, у якім я іх ведаю, моюць той недахоп, што яны занадта вялікія па-сваёму памешу. Клімовіч хоць і не пачынаючы аўтар, але яму ўлашціва хвароба пачынаючага — даражыць кожным сваім словам і цаніць яго на вагу золата. Ён ніяк не адважыцца ахвяраваць пэўную колькасць слоўнага матэрыялу на тое, каб зрабіць п'есу больш сістэмай і галоўнае — годнай для пастаюўкі.

Віталі Вольскі, застаючыся верным сабе і сваёму творчаму кірунку, напісаў п'есу «Машэка», узяўшы ў аснову народнае паданне. У гэтай п'есе ёсць шмат дадатнага. Частка гэтага дадатнага ідэе ад народнай творчасці — сюжэт, асноўныя вобразы і г. д. Але што да тэматычнага вобраза самога Машэкі, дык ён, па-мойму, не адпавядае таму, якім мы ўяўляем яго па народнай легендзе.

Асабліва дзіўным з'яўляецца яго адносіны да высокай дзячынцы Ганні, — гэтага нізкага стварэння. Гвалтам захопленая князем, яна ў князем паліца вельмі хутка забываецца пра Машэку і не таму, што любіць князя, а таму, што ёй да свядомы прыхлося князевы багаце. І Машэка кажае такую, не вартую каханія, жагучы за адно толькі яе харчовае. Праўда, гэта пачуццё не такое моцнае, як аб гэтым гаворыцца ў п'есе, бо і тут, як у цялым радзе іншых выпадкаў, разважліваецца бярэ верх, і Машэка лёгка прыміраецца з тым, што князь завалоўдаў яго каханай дзячынцай. Але калі пасля смерці князя Ганна вярочаецца да Машэкі, ён не грэбуе тым, што яна была добраахвотнай палюбоўніцай князя, і кажае яе, як быццам нічога і не было. Такая вераборлівасць не на карысць гераю, а тым больш дурная яго даверлівасць, праз якую ён гіне, будучы атручаным той-жа Ганнай. Такім чынам, у вобразе Машэкі мы не бачым ні гераіства, ні адвагі, ні глыбінні і сілы пацучы, ні павялічанасці, ні вострага розуму — нічога такога, за што народ любіць сваіх гераюў. Гэта хутчэй прыставаецца да абставін, разважлівы дзядзька, і наўрад ці такі Машэка стане любімым гераем савецкага гледача.

Нарэшце, я павінен спыніцца яшчэ адной п'есе, аб якой не гаварыў да гэтага часу ніводзін прамоўца, не жадуючы, вядома, рабіць прыкрасці на аўтару. Я таксама не хачу-б гэтай рабіць, бо аўтар яе — харащы чалавек і добры рэдактар часопіса «Беларусь» — але ў ім я справядлівасці і ў ітарэсах далейшага развіцця нашай драматургіі, я павінен гаварыць аб гэтай п'есе. Я мяю на ўвазе камедыю Ільі Гурскага «Свае людзі». П'еса гэта мае сваю досыць доўгую гісторыю, і я скажу адкрыта, што мне гэта гісторыя не падабаецца.

Многія з нас памятаюць, што ў Гурскага некалі была аднаактная камедыя «Свае людзі» па калгасную тэму. Потым, яшчэ перад вайной, гэта аднаактная камедыя была перапрацавана на трохактную. Гэта была п'еса аб перадавым калгасе. Пасля вайны аўтар эпоў перапрацаваў гэту п'есу, і яна ўжо стала п'есай аб пасляваенным калгасе. Ужо адно такое прыстававанне таго-ж самага твора да розных умоў і да рознага часу гаворыць аб несур'ёзных адносінах пісьменніка да сваёй працы. Але гэта яшчэ можна было-б дараваць, каб у выніку перапрацаваў атрымаўся поўнацэнны мастацкі твор. На жаль, гэтага мы не можам сказаць. Ды і ад таго, што аднаактная п'еса стала трохактнай, яна ніколі не стала лепшай. Па-мойму, на адварот.

Да таго-ж, амаль усе дзейныя асобы п'есы — дзідкі і блуды.

Вось заглядчык гаспадаркі Пушкарчыка, які, па сведчанню аднаго з гераюў, «на неміла палаяў, як на чыраўжоў». Гэта — блудату і маюка, які на працягу ўсёй п'есы, толькі тое і робіць, што меле ўсялякую лухту пра свае палітычныя прыгоды і перасылае сваю мішуру дасціпным афарызмам нахатал таго, што «палітычму без шчасця, што рыбка без пертак».

Вось друг Пушкарчыка — рахулкавод Шпакоўскі, стары ўдавец, які прымае жаніцца. Гэты стары блуд уявіў, што ім вестам у жаніхах больш за ўсё падабаюцца мускулы: «Хіба цяпершнім светам ажыніцца — разважае ён. — Бывала пра грошы галіся, а цяпер дык больш за ўсё на мускулы. А таму? А таму. (Завямаецца фэакультурай, а потым хавецца за нагу). А-й! А-й! А-й!».

Так ён падрыўвае сабе, каб стварыць жаніхом, вартым лепшае дзячынцы ў калгасе і г. д.

І вось такі людзі за варткі пасляваенным тэрмін аднавілі калгас, зрабілі яго міліліерам, пабудавалі камінішчы збудавалі электрастанцыю. Праўда, кіруе ім гераю, партызан-мінёр. Якім-ж метадам ён гэтага дзідкі? Пра гэта ён сам гаворыць: «Мала спусціць дырэктыву, трэба яе правярнуць. План утрасці, а цяпер за справу. Без жыцця, што без вады, ні тут і ні сюды». Як бачым, старыяны такі-ж самы дзідкі, які і яго калгаснікі.

Скажу коротка: атрымалася п'еса не такая, якую-б мы хачелі атрымаць і якую аўтар хачеў напісаць. Яна нас не пераконвае, у ёй няма мастацкай прэчуды і мастацкага густу. За тое шмат разнастайнасці і нават у некаторых месцах пошласці, што прыдзе п'есе непрыемнаю і нежаданаю афарбоўкай. Аўтар наваў п'есу «Свае людзі». Але людзі ў не свае толькі паміж сабою, яны аднолькавы дзідкі. А сапраўднымі савецкім калгаснікам яны вельмі далёкія сваякі.

Наогул-жа, наша драматургія прышчына на гэты племку не з пустаі рукамі і сёе-тое зрабіла нідрэнна. Аднак, прымаючы пад увагу сучаснае становішча драматургіі ў ўсёй савецкай літаратуры, я лічу патрэбным спыніцца імяна на недахопах, якіх у нас яшчэ шмат і якіх перашкоджаюць нам ісці наперад.

М. Модэль

Сучасная беларуская драматургія*

Сучасная беларуская драматургія развілася па трох тэматчных кірунках: гісторыка-патрыятычнай драме, п'есе на сучасныя тэмы і драматычных твораў, пабудаваных на фальклорным матэрыяле.

П'есы на актуальнейшыя тэмы сучаснасці напісаў Кандрат Крапіва. Яму належыць драма «Праба агнём» і сатырычная камедыя «Мілы чалавек». Пятрусь Броўка стварыў лібрэта оперы «Алеся». Ал. Кучар напісаў «Заложнікі», Яўген Рамановіч — «Палешукі» і «Таварыш Андрэй» — п'есы на партызанскія тэмы. Эдзі Агінцэў — лібрэта дэячынцай оперы «Джанэт» — пра інтэрнацыянальную дружбу дзяцей. Ілья Гурскі — па матывах сваёй даўнянай камедыі «Свае людзі» напісаў п'есу «Свае людзі». У галіне гісторыка-патрыятычнай п'есы асабліва плёна працуе Міхась Клімовіч, аўтар драматычных п'ес «Кацярына Жарнасека», «Адплата», першай часткі драматычнай трылогіі «Георгі Скарына» і лібрэта оперы «Кастусь Каліноўскі». Гістарычную драму «Кастусь Каліноўскі» напісаў Еўсеічэй Міровіч. Прадаўжае сваю дзейнасць у драматычным жанры па матывах беларускага фальклору Віталі Вольскі, які ў мінулым напісаў п'есы «Шудоўная дудка», «Несцерка», а цяпер — драму «Машэка». Вышлі з друку зборнік п'ес для самадзейнай сцэны і асобным выданнем аднаактныя п'есы Паўла Кавалёва.

Якія творчыя працэсы адбыліся ў беларускай драматургіі за апошні час? Беларуская драматургія дасягнула таго-ж узроўню, як беларуская паэзія і лепшыя творы прозы, і набыла зусім самастойнае мастацкае значэнне. Я маю на ўвазе, у першую чаргу, такія рэчы, як «Праба агнём», «Заложнікі», «Мілы чалавек», «Георгі Скарына» і «Машэка»,

* З прамовы на Пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

што гэтая п'еса вызначаецца глыбокай унутранай культурай і таму можа задалоўць самы тонкі эстэтычны густ.

Змястоўную п'есу «Заложнікі» напісаў Алеся Кучар. Гэтая п'еса, тэма якой — народная вайна, вызначаецца, як і «Праба агнём», праблемнасцю, імкненнем аўтара вырашаць пытанні, над якімі павінен думаць актёр, чытаў і глядач. Асуджаючы рэакцыюную філасофію Нічыпара аб непраціўленні злу і мяшчанскага прыстававання да жыцця, Кучар вусцамі Міная абяшчае гарачы пратэст супроць гітлераўцаў — дзетазайбоўцаў, якія імкнуліся знішчыць будучыню народаў. У зойбстве нашых дзяцей Кучар справядліва ўбачыў, самую страшную небяспеку, якая прыячла з фашыскай наваляй з захаду.

У аснову п'есы пакладзена, як вядома, сапраўдная жыццёвая трагедыя, якая адбылася з дзецьмі Міная, і рэальныя факты легендарнага змагання беларускіх партызан, што робіць п'есу асабліва хваляючай.

Нягледзячы на тое, што «Заложнікі» не безаганна твор па драматычнай форме, і што аўтар нават адмажыць ад вядомых жанравых канонаў, гэта п'еса бюспрэчна вызначаецца высокім ідэяна-мастацкім узроўнем, пераканальнасцю вобразаў і эмацыянальнасцю. Пакуты ўсяго народа, слёзы нашых матак і асрацельных дзяцей уаўраў у сваё вялікае сэрца Міная, Бязмежна асабістае гора Міная, але яшчэ страшнейшая маці-зямлі.

Своесабытным шляхам ідуць праз жыццё ў барацьбе за праўду і ў рошучае яе Люба і Зіна — людзі рознага святадзучвання. Думкі Любы з народам, які ўзняўся на партызанскую вайну, Зіна, падваўрот, бачыць сэнс і асладу жыцця ў вяселлі і фактрое. Зусім натуральна, што Люба апынулася на адной дарозе з Мінаям і камісарам Іванчыкам, а Зіна трыпаў і будыцца дачу нямецкага афіцэра, які «плонуў аб ў думу».

Не ўсё удалося Кучару ў «Заложніках». Поруц з жывымі, поўнакробнымі гераіямі, ёсць у п'есе персанажы, што знаходзяцца на-за сюжэтам п'есы і толькі ілюструюць тую ці іншую асобную тэму аўтара. Нароўная і мова ў «Заложніках».

Асобнае месца, па тэме і жанру, займае ў беларускай драматургіі са-

М. Модэль.

тырычная камедыя К. Крапівы «Мілы чалавек».

У «Мільм чалавеку» сатырык няшчадна і паслядоўна раскрывае агіднасць свайго гераю — блатмайстра і прайдзісвета Жлукту, гэтую «бочку пакасі», у якой так густа перамяшаны прагнасць, подласць, цынём, нахабства, што больш згусціць фары ніяк нельга. У суровыя дні Вялікай Айчыннай вайны натуральна ўзраста цікавасць нашых драматургаў да гісторыка-патрыятычнай тэмы. Пачынальнікам гістарычнага жанра ў беларускай драматургіі з'яўляецца Еўсеічэй Міровіч, які надзвычай шмат зрабіў у свой час у дадзеным напрамку. Асабліва плёную дзейнасць у гэтай галіне адыра вядзе Міхась Клімовіч.

Міхась Клімовіч — пісьменнік, які дбаўна вывучае гісторыю беларускага народа, і ў яго драматычных п'есах мастацкі вымысел не разыходзіцца з гістарычнай сапраўднасцю. Асабліва гэтым вызначаецца першая частка трылогіі «Георгі Скарына». Сын беларускага народа Георгі Скарына — найвялікшы асветнік і гуманіст Беларусі XVI-га стагоддзя. У першай частцы трылогіі Клімовіча мы бачым Скарыну, які будучага выдатнага дзеяча беларускай нацыянальнай культуры, як паста з высокароднай мастацкай душой, чалавека з яркай творчай фантазіяй.

Клімовіч у мастацкім вымысле застаецца верны эпосе, улічваючы яе сацыяльныя, нацыянальныя і рэлігійныя асаблівасці. Ён паказвае эпоху, у якой жыў і дзейнічаў Скарына, з належным мастацкім тактам, паабягаючы вульгарна-сацыялагічнага набліжэння гэтай эпохі да сучаснасці. Драматург знайшоў верную ітанацыю ў паказе інтэрнацыяналізма Скарыны праз яго дружбу з Товія. Скарына — шчыры прыхільнік прагрэсіўных рускіх праваслаўных брацтваў і заўзяты праціўнік рэакцыянага каталіцызма. Дзейнасць Скарыны паказана драматургам на фоне разгортвання барацьбы Міхаіла Глінскага за вольную Беларусь, але, на жаль, тэма паўстання неадпавядае арганічна звязана з асноўнай фабулай драматычнай п'есы.

Клімовіч ва ўсім сваім драматычным п'есах застаецца, у першую чаргу, верным прыняццям п'есы, як самастойнага літаратурнага твора. Наша Беларусь багатая вуснай народнай творчасцю. У казках і легендах народ апаваўдаў аб нявавісці да ворагаў і нястрымным імкненні да лепшай светлай долі. Многія творы беларускай паэзіі і прозы насычаны фальклорам.

Фальклор працік і ў драматургію, узабагаціўшы яе. Мы з захваленнем успамінаем фальклорныя спектаклі «Машэка», «Каваль виваода», якія ў свой час ставіў Міровіч у Першым Беларускам тэатры. Цяпер у гэтым

напрамку прадаўжае работу толькі адзін Віталі Вольскі.

П'еса «Машэка» В. Вольскага, якая нядаўна напісана драматургам, у адрозненне ад п'есы Які Купалы «Мая ільва», не з'яўляецца легендарнай у строім сэнсе гэтага слова. «Машэка» напісана па таму-ж прышчыну, што ранейшая п'еса Вольскага — «Несцерка». Паэтычная ўмоўнасць легенды тут спалучаецца з рэальнымі рысамі гісторыі народа.

В. Вольскі імкнецца да дакладнай тыпізацыі вобразаў па іх сацыяльнай прыродзе. Але, у мове «Машэкі», поруц з старонкамі, што вытрыманы ў паэтычным, фальклорным стылі, ёсць сцены, якія напісаны публіцыстычнай мовай і нагадваюць сучасную сацыяльна-публіцыстычную драму. Так, сцэна ў лесе чымсці нагадвае партызанскі лагер.

Вольскі дзе новае ўласнае тлумачэнне старадаўняму народнаму падданню прыробка Машэку і яго трагічнае каханне.

Машэка ў п'есе Вольскага — чалавек незвычайнай сілы, адвагі і вялікага сэрца, якое цалкам належыць народу

Ул. НЯФЁД

АБ ПРЫРОДЗЕ КАМЕДЫЙНАГА

Барыс Платонаў

Л. ЛІТВИНАЎ

Хто з нас не любіць пасмяяцца весе-
ля, па лубны голас? Хто не любіць вяс-
селых, дасціпных спектакляў? Але часцей
за ўсё ў нашых тэатрах глядзяч
трапілі на драму, часамі на класічную
камедыю і ўжо зусім зраду на сучас-
ную камедыю. Прычым, гэта апошняя
звычайна выклікае не вясёлы смех, а
проста недаверлівую ўхмылку. Мала
пашуць нашы драматургі камедыяй.
На жаль, чамусьці ўмацавалася памы-
лковая думка аб тым, што камедыя—
гэта не сур'ёзны жанр.

Камедыя з поўным правам можа
прэзентаваць і на раскрыццё харак-
тараў і дачыненняў, і эпохі, як і драма,
толькі сваімі ўласцівымі гэтым жанру
прыёмамі. Прыгадаем «Рэвізора», «Вя-
селіе Крэчынскага», камедыі Астроў-
скага. Як пудоўна ў іх паказаны людзі,
эпоха. І які глыбокі сэнс «заключаны
ў іх. І які трагічны? Хіба гэта камедыя
не лепш распраўляецца за ханжастава,
ніж гэта зрабіла-б драма? Але не
будзем хадзіць вельмі далёка за пры-
кладамі. Успомнім камедыю К. Крапіны
«Хто смеяцца апошні». Хіба не зрабі-
ла яна сваёй справай ў барацьбе со-
ветскіх людзей са школьнікамі, кар'єры-
стамі і падхалімамі?

Камедыі бываюць розныя — лірыч-
ныя, народныя, сатырычныя, вадзіль-
ныя і г. д. Таму і прырода камедыйнага ў
іх розная. Яна залежыць ад жанра-
вых асаблівасцяў.

Часта слабасць камедыі тлумачыцца
тым, што ў ёй адсутнічае глыбокая
думка, але ёсць гумар за кошт ідэі,
павялічваюцца займальнасць камедыі.
Былае і наадварот. Апрача таго, вельмі
часта аўтары разрываюць камедыйнае
вобразы—іх рактры і камедыі ў іх
ситуацыях. І якім камедыйнай не выг-
даў вобраз, калі ён пастаўлены па-
за камедыйнай ситуацыяй, робіцца без-
дапаможным і нудным.

У чым камедыйнасць Хлестакова?
Па-першае, у тым, што ён, па вызна-
чэнню аўтара, «без цара ў галаве» (гэ-
та — характар), а па-другое, у тым,
што ён пападае ў такое асяроддзе, якое
прымае яго за другога і адпаведна гэ-
таму рэагуе (гэта — сітуацыя). Тут
характар і сітуацыя падзелены ў
шчыльнай узаемасувязі.

Такім чынам, міжвольна ўнікае
вывад:

Камедыйна вобраз у камедыйнай
ситуацыі нараджае камедыю, альбо
іншымі словамі — камедыйна героі
мушны быць у камедыйнай сюжэтах.

Адця з надзвычайных камедыйнай
ситуацыі, у якую папаляюць Хлеста-
коў, гараднічы, Бобчынікі і Добчыні-
кі, паддацца ў сцене ў гасцініцы
(2 акт). Яна выклікае смех. Ці вабшч
гэта смех гледача? Вядома. Глядзяч
смеяцца. Ён смеяцца з гараднічага, які
падмануў самога сябе. Смеяцца, як
пераможца. У гэтым сэнсе смеху,
і калі-б не было разумнага, метанакі-
раванага смеху, камедыя была-б
пустой, проста забавкай.

Адсюль вынікае другі вывад:
Камедыйна вобраз у камедыйнай
ситуацыі, пры ўзятнай дэяснасці,
павінен несці сансаваю нагрукі, выяў-
ляць пэўную думку, ідэю.

У 3-м акце «Рэвізора», Хлестакоў
хадзіць пра кавуны, коштам у 700 руб-
ляў, пра стравы, якія прывозіць з Па-
рыжа, графю і князю, які таўчыцца ў
яго прысмейні, і г. д., а гараднічы і
ўсе астатнія вераць яму. І глядзяч перако-
наны, што яны сапраўды вераць. Але
чаму гараднічы і іншыя вераць у гэты
вадочную хлесту? Можна таму, што яны
проста дуры? Зусім не. Гэта-ж яны
гэтак хітра і разумна паставілі пасткі
для «рэвізора». Яны не дуры. Але ў
чым-жа справа? А справа ў жыццёвай
лагічнасці. Калі глядзяч павяржы, што
гараднічы і другія, прыняшы «васель-
ку», «зучку» за рэвізора, гэтак неча-
кана і лёгка былі падманутымі, дык ён
павяржы ўжо і таму, што ўсе яны па-
срэзнаму ўспрымаюць фантастычныя
паказанні Хлестакова.

З усяго сказанага зробім трэці і апош-
ні выслаў:

У камедыі павіна правольніцца жывы
цэлая логіка па прынцыпу большай або

меншай адпаведнасці з жыццём у
залежнасці ад жанра камедыі. (На-
прыклад, прыём, уласцівыя вад-
зільны, не будучы арганічным для
рэалістычнай камедыі і наадварот).

Разгледзім цяпер некаторыя п'есы бе-
ларускіх аўтараў, у сувязі з вышэйска-
занымі вывадамі.

П'еса «Несцерка» напісана па маты-
вах беларускага фальклора. Па сваёму
жанру—гэта народная камедыя. Дзею ў
ёй прыкладна можна аднесці да
17 стагоддзя. Шэраг асноўных вобразаў
і сітуацый запавячаны з старажытных
народных казак альбо анекдотаў. Таму
вобразы і сітуацыі ў п'есе даны ўмоўна,
выбіраючы напалову рэалізм, напалову ка-
зачнасць. Несцерка — гэта абгуленны
вобраз беларускага народа, носьбіт на-
роднай мудрасці. Ён — прастарэка і
жартаўнік, энергічны, знаходчы, вост-
ры на словы чалавек. Ён любіць вясёлы
жарты і знаходчыя Несцеркі вакара-
вана на дапамогу народу. Яго асаблі-
вае заключэнне ў тым, што ён сам
стварае камедыйнае сітуацыі і з'яў-
ляецца актыўным іхнім удзельнікам.

У першым акце сам лёс прыводзіць
Несцерку і Юрася да сутычкі з панам
Бараноўскім. Заўважым стрэмі над
Хатай Юрася, Бараноўскі паўмаў, што
тут жыў рымар. Несцерка, прачу-
ваючы здобчы, згаджаецца з гэтым і
атрымоўвае заказ ад Бараноўскага
зрабіць сядзі, а разам з заказам і
задаткі ў 20 рублёў. Цяпер у Несцеркі
і Юрася ёсць грошы, і яны могуць рых-
тавацца да вяселля. Гэта сітуацыя — ка-
медыйна, і разам з тым яна мае акрэ-
слены сацыяльны сэнс, які праяўляецца
ў апошніх словах Несцеркі: «Хіба
мала на нас паны ездзяць? Дык няка-
жыць гэтыя некалькі рублёў пойдучы
нам на карысць».

Другая сітуацыя. Несцерка, які хоча
паказаць і высмеяць Шкаляра, а Юрася
звядзіць, у часе скарарошага спек-
такля пераарнаецца ў мядзведзя і
«красдзе» Насту. Навукажым Шкаляр
уцякае, а смеці Юрася адбірае Насту
ў мядзведзя.

У гэтай сітуацыі камедыйнае таксама
спалучаецца з пэўным сэнсам—харак-
тарыстыкай вобразаў.

Шамягін суд у 3 акце — камеды-
йна сітуацыя. Камедыйнасць яе не ў дасціп-
ных вострых адказах Несцеркі, а ў
гэтым вядзення на першы погляд, а ў
тым, што судзіць, які намагаўся атры-
маць узагароду ад Несцеркі, застаецца
ў дурынях.

У гэтым-жа акце ёсць вясёлая і
праўдзівая (у межах жанра і ў межах
заданых абставін і характараў) сцэна
Несцеркі з Шкаляром. Шляхцічы за-
вілі Несцерку, пасадзілі ў мех, мяркуючы
«начаваставы» дубою і кінуць у
рэчку. У гэты момант калі іх праход-
зіць Шкаляр. Выкарыстоўваючы часо-
вую адеутнасць шляхцічаў, якія пайшлі
наламаць дубою, Несцерка угаварыў
Шкаляра развязаць мех і павя-
няцца месцам з ім, упэўніўшы Шкаляра,
што зараз яно павяжучы у сталіцу на
карацельскі трон. Змест трона Шкаляр
атрымоўвае дзесяткі удараў дубою і
ледзве не трапіць у рэчку. Гэта ка-
медыйна сітуацыя паказвае знаходлі-
ваць Несцеркі і раскрывае вобраз
дурнога, але фанабрыстага Шкаляра.
Тут усе лагічна і апраўдана.

Але побач з гэтымі трапінымі сітуа-
цыямі ў п'есе ёсць месцы, якія змяняюць
камедыйнасць твору ў цэлым.

У 2-м акце Несцерка трапіць у па-
ланы да пана Бараноўскага ў той
момант, калі той закланочаны ў звязку
з наладжаннем дыспуту. Каб даказаць
пану свю «навукавасць» і атрымаць
права на ўдзел у дыспуте, Несцерка
развязае гэты задчы. Гэта рашэнне
займае шмат часу і затрымлівае дзею.

Што да 4 акта, дык тут аўтар
пайшоў супраць законаў камедыі. Увесь акт
налічыў «расцягненні, перагружаны
абрадавымі сцэнамі, песнямі і танцамі,
дзея затрымліваецца. А паміж тым,
чацверты акт у камедзі павінен быць
самым імклівым.

П'еса А. Кучара «Заложнікі» па жан-
ру — драма. Але ў ёй ёсць рад каме-

дэйнх вобразаў і сітуацый, якія за-
слугоўваюць увагі.

Цэнтральны камедыйна вобраз
п'есы — Шабанок. Шабанок не з'яў-
ляецца актыўным стваральнікам каме-
дэйнх сітуацый, як Несцерка. Сітуа-
цыя, у якую ён трапіць, па сутнасці
драматычная. І калі-б у Шабанка быў
другі характар, сітуацыі такімі-б і
засталіся. Але імяна таму, што Шабан-
ок са сваім характарам трапіць у тую
або іншую сітуацыю, апошняя робіцца
камедыйнай.

Раней за ўсё я маю на ўвазе дзве
сцэны сутычкі Шабанка з нямецкім
мёртам. Шабанок расказвае пра сваю
крыўду на советскую ўладу. Яго апа-
вяданне нагэтулькі перакананае, ніў-
выданне нагэтулькі перакананае, ніў-
нае і беспасрэднае, а форма вылу-
лення і звароты мовы зусім не разліч-
ны на нямецкага слухача, што міжволі
выклікае ўсмішку, а пасля і вясёлы
смех. Другая сцэна, у якой Шабанок
абурэцца паводзімі нямецкіх салдат,
якія забілі ягоную сваячку, не менш
цікавая. І хоць сцэна ледзь не заканч-
ваецца пагібельна Шабанка, яна ўсё-ж
налічыць камедыйнай.

Таксама цікавай з'яўляецца сцэна ў
2-м акце, дзе Шабанок распраўляецца
са сваім «ворагам», былым народным
суддзём. Шабанок, як камандзір парты-
занскай групы, муштруе байца —
суддзю і атрымоўвае ад гэтага зада-
валенне.

Наогул трэба сказаць, што Кучар
удала чаргу ў п'есе драматычнае і
камедыйнае. Такое чаргаванне сцэн
драматычнае лепш адчуваць камічнае і
драматычнае, і робіць увесь акт нагэ-
тулькі цікавым, што за ходам падзей
глядзяч сочыць з вялікай увагай. Аднак,
і ў гэтай п'есе ёсць вобразы і сітуацыі,
якія змяшчаюць якасць камедыйнага.
Прыкладом такіх прыкладаў. Вобраз
дацэнта Мікалаічыка далены з каме-
дэйнм ухлём. Але ўсе ягоныя дэ-
яснасці не дасягаюць мэты. Глядзяч
застаецца збыткам да Мікалаічыка
таму, што апошні дацэнт адрадна ад
ситуацыі і ад сюжэтага развіцця п'есы.

Камедыйнасць п'ес Крапіны свое-
асабліва. Яго камедыі сатырычныя.
Смех яго не губляецца дарэмна, а б'е
проста ў цэль. Вострая, метанакіравана-
ная сатыра характэрна для Крапіны.
Драматург выкарыстоўвае смех, які
зброю для барацьбы з адмоўнымі ба-
камі нашага жыцця. Таму і вобразы
і сітуацыі ў п'есах Крапіны з'яўляюць
буйнымі, яркімі штырхамі.

Усе памятаюць надзвычайны ў ма-
стацкіх адносінах вобраз Гарлахаўскага.
Яго ўдольнікі і паводзіны дадены
шаржыравана, рэзка, буйным планам.
Тое-ж самае можна сказаць і аб воб-
разах Зёлкіна, Зёлкінай, Тулягі і другіх.
Надзвычай дасціпна і пераканана
зроблены апошні акт — выкрыццё Гар-
лахаўскага.

У апошняй сваёй п'есе «Мілі чала-
век» Крапіна з наменным майстарствам
стварае сатырычныя вобразы Жукты,
Канягіна і другіх.

Асабліва ўдала ў камедыйнах адно-
сінах зроблены такіх сіцен, як рэ-
спетыцыя Жукты з Клавай, ці ўся 2-я
кварціна — Жукта на прыёме ў Каня-
гіна. Чаго варта, напрыклад, такая дэ-
таль, як эдагдака Канягіна аб тым, што
Жукта сваяк Луначарскаму, а потым
яго заўвага, што хоць Чарскага ён у
вочы і не бачыў, але затое ў газетах
прозвішча яго сустракаў. Тут камеды-
йнае характары даюцца ў цеснай сувязі
з сітуацыяй.

Аднак, у гэтай п'есе ёсць сцэны,
якія выклікаюць супярэчэнне.

Так, празмерна расцягненая п'еса ў 2-м
акце — Канягіна ў гасцяў Жукты.
Аўтар залішне спыняецца на моманце
п'яніства Канягіна.

Камедыя — складаны і цяжкі жанр.
Сярод беларускіх аўтараў толькі Крапі-
на бліскача валодае ім. Ды і не толькі
сярод беларускіх. Як сатырык, Крапі-
на, бадай, самы яркі прадстаўнік у
советскай драматургіі.

Але погнт на вясёлду, разумную і
цікавую камедыю ўзрастае. Глядзяч хо-
ча смяецца вясёлым здаровым смехам.

У 1922 годзе разам з групай мала-
дых актараў самадзейнага беларускага
тэатра прыйшоў у групу БДТ і Барыс
Платонаў. Малады лютэнінік і энту-
зіст беларускай сіцны з першых сваіх
крокаў выявіў любоў і сур'ёзныя адно-
сіны да свайго прызывання, а таксама
асабліваю фізурную і знешнюю сіцні-
чую выразнасць. Прага да працы,
сістэматычнае і дапытлівае вылучэнне
ідэйных асноў і тэхнічных законаў
сцэны, удумлівы і патрабавальны
адносіны да грэсца і вынікаў свайб
работы ў адуцены з прыроднай тален-
скасці замінілі Платонаву школу і
стварылі ў яго асобе аднаго з майстроў
нашай сіцны, цікавага артыста.

Маючы багатую фантазію і вялікі
тэмперамент, Платонаў, аднак, не жыве
і не творыць толькі «эмпірычна», г.
зн., выходзячы з уражанняў і прак-
тычнага жыццёвага «разумнага сэнсу».
Валодуючы выключнай актёрскай на-
зіральнасцю і вострым вокам, Платонаў,
аднак—не жанрыст, не бытвік. Ён ім-
кнецца абгуліць факты, зразумець і
выявіць іх унутраны сэнс і значэнне.

Тэма творчасці Платонава — філа-
софская: «станавленне гарманічнай
чалавечай асобы, у якой розум і пачуцці
не падзяляюцца супярэчнасціма, а жы-
вуць у адзінстве». Гэта—тэма пра совет-
скага чалавека, пра высокі тып асобы,
пабудаванай неперырымчым супярэч-
насцяў, якія раней існавалі на глебе
буржуазнага грамадства.

Адно з найбольш яркіх увасабленню
гэтай тэмы — выкананне Платонавым
ролі сталінскага выхаванца генерала
Агнёва ў «Фронце» Карнейчука. У не-
высокай, сабранай постаці Агнёва-Пла-
тонава, у павольных, але поўных энергіі
і расуцасці рухах яго, у спакойнай
волевай мове адчуваецца чалавек, які
зброю для барацьбы з адмоўнымі ба-
камі нашага жыцця. Таму і вобразы
і сітуацыі ў п'есах Крапіны з'яўляюць
буйнымі, яркімі штырхамі.

Усе памятаюць надзвычайны ў ма-
стацкіх адносінах вобраз Гарлахаўскага.
Яго ўдольнікі і паводзіны дадены
шаржыравана, рэзка, буйным планам.
Тое-ж самае можна сказаць і аб воб-
разах Зёлкіна, Зёлкінай, Тулягі і другіх.
Надзвычай дасціпна і пераканана
зроблены апошні акт — выкрыццё Гар-
лахаўскага.

У апошняй сваёй п'есе «Мілі чала-
век» Крапіна з наменным майстарствам
стварае сатырычныя вобразы Жукты,
Канягіна і другіх.

Асабліва ўдала ў камедыйнах адно-
сінах зроблены такіх сіцен, як рэ-
спетыцыя Жукты з Клавай, ці ўся 2-я
кварціна — Жукта на прыёме ў Каня-
гіна. Чаго варта, напрыклад, такая дэ-
таль, як эдагдака Канягіна аб тым, што
Жукта сваяк Луначарскаму, а потым
яго заўвага, што хоць Чарскага ён у
вочы і не бачыў, але затое ў газетах
прозвішча яго сустракаў. Тут камеды-
йнае характары даюцца ў цеснай сувязі
з сітуацыяй.

Аднак, у гэтай п'есе ёсць сцэны,
якія выклікаюць супярэчэнне.

Так, празмерна расцягненая п'еса ў 2-м
акце — Канягіна ў гасцяў Жукты.
Аўтар залішне спыняецца на моманце
п'яніства Канягіна.

Камедыя — складаны і цяжкі жанр.
Сярод беларускіх аўтараў толькі Крапі-
на бліскача валодае ім. Ды і не толькі
сярод беларускіх. Як сатырык, Крапі-
на, бадай, самы яркі прадстаўнік у
советскай драматургіі.

Але погнт на вясёлду, разумную і
цікавую камедыю ўзрастае. Глядзяч хо-
ча смяецца вясёлым здаровым смехам.

Хіба ў ім патрыёт не перамог каханка?
Хіба Нікіцін («Жыццё кіліча») не вы-
шліў пераможцам са страшняга разлі-
ладу паміж розумам і пачуццём?

Такім чынам, праз рад работ Плато-
нава праходзіць легітымавам тэма чала-
века, які змагаецца не толькі сам з
сабою, але і з наваколным асярод-
дзем за дэмакратычна, гуманістычна
ідэялы, за выхаванне моцнай і цэльнай
асобы, якая ў розных сацыяльных умо-
вах, у рознай эпохі і па-рознаму шукае
і абараняе гонар чалавека, ідэю праў-
ды, сумлення, справядлівасці ў дачы-
неннях паміж людзьмі.

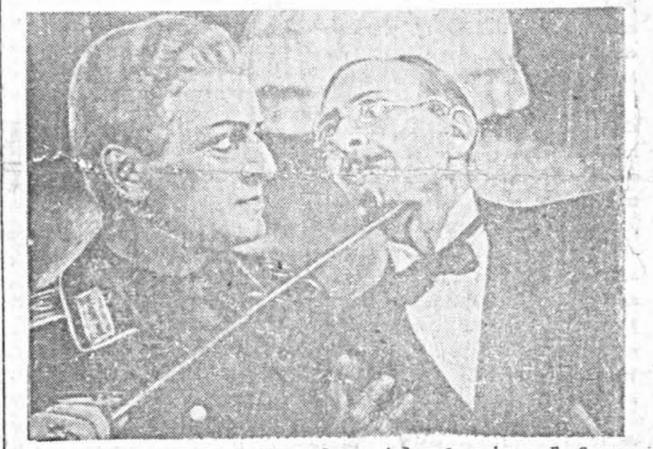
І адсюль вырасце другая ідэйная
рыса творчасці Платонава — пільная
ўвага да інтэлекта героя. «Думка нара-
джае пачуццё» — творча сцвярджае
Платонаў. І ён заўсёды імкнецца рас-
крыць не толькі сэрца, але і думку чала-
века на сцэне. Ён дакладна вызначае
«эрыя» вобраза — яго ідэйную аснову
ў гэтым «эрыя».

З яшчэ большай мастацкай сілай
выступае Платонаў у барацьбе за мараль-
ную чыстату і цэльнасць чалавека ў
другім жанры—у сатырычным.

Сіла грамадзянскай нявыясці да
гнілой мяшчынскай псіхікі і маралі
натхняе яго ў стварэнні вобразаў вора-
гаў, паразітаў-абыватэляў. Выкрываць
пафасам дыхае задума і увасабленне
вобраза Зёлкіна — аднаго з лепшых
вобразаў, створаных Платонавым. Сле-
дам за драматургам, пашыраючы, па-
глыбляючы і абгуляючы ідуцёй
аўтарскі малюнак—Платонаў выкрывае
да канца гнілую душу гэтага ілжэ-
вучоўска, гэтай «небеспечнай бодцы
паклёпу і падхаліства, гэтага носьбіта
пошласці, шкурніцтва, дробнай подласці
і прадажнасці. Усё ў гэтым вобразе
Платонава праяўляе, абгуляе і мэ-
танакіраванае: і ўвесь воблік гэтага ча-
лавека—плетарка і падхаліма; імкліва
рухі і твар чалавека-тхара, нахабнага
і банальнага адначасна... Цудоўна пера-
даецца Платонавым гутарка па тэле-
фону, калі Зёлкін, які закланочаны ад
шчасця, пачынае распускоўвацца па-
клёп. Не горш перадаецца смешны і
агіды, пафас «вучонага», з якім Зёл-
кін-Платонаў гаворыць сваю прамову ў
апошнім акце. Зёлкін Платонава —
фанатык паклёпу, ілжы і дробны, але
небеспечны вораг. Рысунак ролі
амаль грэцкаска, але ён нідзе
не пераходзіць у плакатнасць, у схему:

перад вамі тып, увасаблены ў тонкай і
вострай мастацкай форме, амаль без-
дакорны па культуры мастацкай тэх-
нікі. Свіны ліч фанабрыстага хва-
стуна Выкоўскага («Паўлінка») з яго
таным «гонарам», тупой самазаха-
насцю і валаянымі позірмак алога і
дэспатычнага дурня, які невадзіць
народ, яго шліхетнасць лакея, дроб-
ная разбішчанасць і банальнасць рас-
крыты Платонавам у той-жа вострай
форме, блізкай да малярскай сатыры.
Надзвычай цікавая джа вобразы
ворагаў гуманізма, створаныя Платона-
вым азін у 1935 г.—Шамбрэ («Велі-
кадушска» Галаўчанера) і ў 1943 г.—
Розенберг («Рускія людзі» Сіманова).
Шамбрэ — французскі афіцэр-раіст,
закляты вораг Парыжскай Комуны, і
фашыст-афіцэр Розенберг эпохі Айчы-
най вайны. У першым выпадку Плато-
наў стварыў тып неперырымчых ворагаў
прагрэса, чалавечы, які з сядзімам
праследваў комунараў, не беручы пад
увагу ніякі маральныя нормы. У воб-
разе Розенберга рысы характара
Шамбрэ набылі сваё заканчэнне. Роз-
енберг — салдыт, напалову паталагіч-
ны тып, кат, які знаходзіць асалоду ў
пакутах сваё ахвар. Розенберг Плато-
нава — вышнчалінык душ і сам бес-
сэрцавы нікчынасць, што зусім
страціла чалавечыя аблічча. Яго па-
ходка драпежніка, ліхаманкавым бяск-
звучным воч, уладарны голас, дры-
жанне стэка ў нервовых руках і, га-
лоўнае, ніўхільнасць яго «халоднай
злосці гримучай змяі—раскрыты Плато-
навым з вялікай мастацкай сілай і
таму выклікаюць нявыясць да ворага
ў гледча.

Канстатуючы нявунась часамі ў
ігры Платонава некаторага залішняга
рацыяналізму і, дэкламацыйнасці
(у драматычных ролях), патрэбна ад-
значыць, што ён амаль заўсёды —
палымны алакат і пракурор сваіх
вобразаў. Платонаў — творчая асоба,
якая ўваўнена шукае ва ўсім выра-
шэння розных праблем тэатра. І ў гэ-
тым сэнсе ён тычыны і варты прад-
стаўнік советскага пакалення артыстаў.

Заслужаны артыст БССР Б. Платонаў у ролі Розенберга і арт. Б. Янпольскі ў ролі Харытонава («Рускія людзі» К. Сіманова).

Ул. Карпаў

ПРАЎДЗІВАСЦЬ І ПРАЎДАПАДОБНАСЦЬ

Жыццёвая праўда патрабуе ад
п'янішніка не толькі пільнага назі-
ральнага вока, не толькі ўмення аб-
гуляць і тыпаваць бачнае, але і
здольнасць прадбачыць будучае. «Нам
трэба,—гаварыў у свой час М. Горкі,—
ведць не толькі дзве рэчаіснасці—мі-
нулы і сучасную, тую, у творчасці
мой мы прымаем пэўны ўдзел. Нам
трэба ведаць яшчэ трэцюю рэчаісна-
сць — рэчаіснасць будучыні». Аднак,
бываюць такія эпохі, калі духоўнае
і інтэлектуальнае багацце народа раскрыва-
ецца настолькі поўна, што, здэ-
струбуючы іх, п'янішнік тым самым
адлюстраввае «трэцюю рэчаіснасць».
Такой эпохай была, на нашу думку,
Вялікая Айчынная вайна.

У цяжкія часы ўсенароднага зма-
гання за свабоду і незалежнасць сацыя-
лістычнай Радзімы асабліва яркава
выявілася духоўная веліч советскіх
людзей, выявіліся іх патэтычныя
сілы і мажлівасць, якія пры звычай-
ных умовах маглі-б стаць бачнымі толь-
кі праз вялікі перыяд часу. З гэтай
прычыны просты советскі чалавек эпохі
Айчынай вайны на многія-многія гады
застаецца ўзорам і прыкладам для на-
ступных пакаленняў. Вось чаму ён
уяўляе сабою ўдзячны ўзор для ства-
рэння высока-мастацкіх вобразаў ге-
роў вялікіх, дэбрэкі і моцных, патра-
буючы ад п'янішніка перш за ўсё за-
хавання дакладнасці жыццёвай праўды.

Ужо цяпер у беларускай прэсе і дра-
матургіі з'явіліся цікавыя творы, пры-
свечаныя паказу вэкапальных дзеяў «ра-
ральбы і перамогі, але ўжо і цяпер

асобныя рэчы, хача і створаныя па
гарачых слядах падзей, здэлюючы
сваёй неадпаведнасцю жыццёвай праў-
дзе, сваёй непраўдападобнасцю. Пры-
чым паказальна, што часта ў аснове
гэтых твораў ляжаць сапраўдныя фак-
ты і палажэнні, а персанажы іх не змя-
шчаюць у сабе нічога асаблівага і ня-
звычайнага.

Восемля для прыкладу апавяданне
Усевалода Краўчанкі «Паланянка».

У апавяданні Усевалода Краўчанкі
«Паланянка» расказаны выпадак з ад-
ной беларускай дэўчынай, вывезенай
у нямецкую явалю.

— Гэта адрацлася ля ракі, у цёплым
жывёнскі дзень. У небе «кропіль над
самым сонцам вясёў жаўрачка», «песня
яго сэрбром лілася з блакітных вы-
шынь», «вечер хваляў прыбагав па
жаўцежны налітых жытаў».

Дэўчына села на траву і разгарнула
фартух — там, вядома, былі кветкі—
«янітрыя палывыя краскі»—і выключна
тэжкі, якія раслі там, на яе далёкай
радзіме. І які многі-многія вайкоў назал,
на золку нашай гісторыі, легендарныя
Атрок, панюхаўшы пахі ішман, успом-
ніў радзімы палавецкія стэпы і ўсёю
душою пацянгуўся туды, гэтак і яна,
безназоўная паланянка, прыпала тварам
да красак, і перад ёй паўстала баньскага
хата і роднае сяло. Але вось дэўчына
ачулася і спрытна пачала плясці вянюк,
які плывуць яго ўжо на працягу не-
калькіх дзесяцігоддзяў у нашай літа-
ратуры ўсе сентыментальныя дэўчыны.
Затым, каб даведзца, што прынясе ёй
лёд, яна асіпрожна пусціла вянюк на
ваду. Вось у гэты момант якраз «па
круцізнае берага» і вырасла постаць
чужога чалавека.

А калі рабаўладальнік падскочыў да
яе і пачаў біць стэкам, дэўчына схва-
піла «галіш» і з усеі сілай «пусціла ка-
мень на падатліваю мякчэ скронь-
нема». Пасля гэтага яна яшчэ раз зір-
нула на вянюк, даткнулася нагой да цэ-
ла былога гаспадара і, ўвайшоўшы ў
ваду, палыла праз раку на... ўсход.

Хіба не сумавалі Радзіму вывезеныя
ў явалю па сваёй Радзіме? Ці не по-
смілі яны сваім катом за «образы і дэ-
кі? Ці мала іх уцякала з нямецкай клі-
таргі, аргументуючы, пры выбары
шляха, толькі па сонцу і зорак? Вядо-
ма, так—сумаалі, помсцілі, аргамі-
зоўвалі ўцёкі. І ўсё-такі не верыш у тое,
аб чым апавядаецца ў «Паланяніцы», не
вершы геройні, не стану, яе рэзгаванню
па падзеі.

Чаму?

На нашу думку, таму, што паланя-
нка мала чым нагадвае рэальных дэў-
чат, таму, што мова дэясных асоб і
аўтара саладжавая-сентыментальная, або
ўваўна характэрная і зусім непаспэ-
на на мову, якую мы звяклі чуць у жыцці.
Праўда, аўтар разумець, што пакаладца
толькі на сілу факта ў апавяданні нель-
га і патрэбна «дамсціль» факт, але
затое ён не ўлічыў другога: мастацкі
вымысел — вынік творчага ўяўлення
п'янішніка, — не павінен быць нечым
адарваным ад рэальнай рэчаіснасці, а
заўсёды павінен з'яўляцца своеасаблі-
вай формай абгуляння, якое вынікае
з адзінства тыповага і індывідуальнага
ў жыцці. І яшчэ: у апавяданні шмат
нейргічнасці, таго, што стала ўжо
літаратурным штэмам. А, які вядома,
мала верыцца ў шчырасць чалавека,
калі ён спывае з чужога голаса.

Часам здарэцца інакш. П'янішнік
знаходзіць трапічны прадзівівы доталі,
свежыя фарбы, адчуваецца, што яго

героі ў

На Пленуме Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР

На працягу 3-х дзён ішлі спрэчкі па дакладзе таварыша Міхася Лынькова і Цімоха Крысько на Пленуме Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР.

Удзельнічалі ў гэтых спрэчках як беларускія пісьменнікі, так і госці з браціх савецкіх рэспублік. Агульным сэнс усіх выступленняў — пошук шляхоў для далейшага, ўздыму Беларускай літаратуры.

Тав. Я. Садзюкі гаворыць аб працы рускіх пісьменнікаў БССР, якія ў сваёй творчасці імкнуцца, галоўным чынам, адлюстраваць жыццё беларускіх мас, іх амаганне з ворагам у час Вялікай Айчыннай вайны.

Тав. А. Платнер кажа: «Базмежная любоў да Беларусі з'яўляецца адным з галоўных матываў у творчасці ўраўняных пісьменнікаў БССР. Нягледзячы на ўсё перажытае, наша лірыка не можа і не павінна быць песімістычнай. Такія лірыка з'яўляецца шкоднай, яна толькі паслабляе сілы народных мас. У сваёй творчасці нашы паэты павінны заклікаць да абудовы разбуранага. Наша лірыка павінна аявіцца ма-»

«Ен гаворыць аб задачах нашай літаратуры, якая павінна яшчэ больш умацаваць сталінскую дружбу народаў СССР. У беларускай літаратуры ёсць выдатныя прыклады мастацкага адлюстравання гэтай дружбы. Апошні, незакончаны верш Янкі Купалы прысвечаны беларусам і ўраўням, якія загінулі ад рукі нямецкіх забойцаў. Гэтай жа тэме прысвечаны рад твораў Міхася Лынькова, Максіма Танка, Янкі Маўра, Міхася Клімковіча і другіх пісьменнікаў.»

Тав. М. Клімковіч спыняецца галоўным чынам на спробе стварыць у нашай літаратуры вобраз гераічнай беларускай жанчыны. «Руская і беларуская крывіца, — кажа тав. Клімковіч, — справядліва прызнала, што вобраз маці ў беларускай літаратуры — высокамастацкі і глыбока эмацыянальны, які можа быць прыкладам для іншых браціх літаратур. Аднак, калі параўнаць жаночыя вобразы, што ёсць у апошніх творах беларускіх пісьменнікаў, з іншымі вобразамі, мы ўбачым, што жаночым персанажам у нашай сучаснай літаратуры яшчэ не пашанцавала, і тут мы маем найбольшую колькасць браку, нават скажанняў». Радом прыкладаў тав. М. Клімковіч ілюструе сваю думку і прыходзіць да вываду, што пісьменнікі часта не заўважаюць гераічных жанчын, якія змагаліся са зброяй у руках супроць фашызма; нашых дзяўчат, якія ўпершыню ў гісторыі былі не толькі работніцамі шпіталаў, але і сапраўднымі салдатамі; сумленных жанчын, якія перанеслі на сваіх плячах увесь цяжар жыцця ў час акупацыі, захавалі сваіх дзяцей, каб зноў вярнуць ім шчаслівае жыццё. Такіх жанчын шмат ёсць у жыцці, але іх яшчэ няма ў літаратуры, ці ёсць толькі бледныя копіі, часам зробленыя на старых мяшчанскіх трафарэтах.

Тав. П. Глебка адзначае некаторы супакі, які цяпер паўне на пазычным фронце. «У час вайны, — кажа тав. Глебка, — нецясліва і тэма пасляваеннай. Я маю на ўвазе «Дом № 24» Куляшова і «Ясны Кут» Броўкі, у якіх ужо закралася па-сутнасці тэма пасляваеннай — тэма абудовы. За выключэннем некалькіх вершаў Якуба Коласа і Я. Броўкі, усяго можна налічыць не больш дзесятка паўтара вершаў, прысвечаных тэме абудовы краіны. Гэта надзвычай мала!» Па думцы Пятра Глебкі, інтымныя вершы трохі засланяюць ад нас тэму, якая павінна быць генеральнай у нашай паэзіі — тэму абудовы.

Тав. В. Таўлай лічыць вельмі важнай задачай нашай літаратуры — абмяшчэнне з працоўнымі вадокі абласцей БССР вялікім вопытам сацыялістычнага будаўніцтва ва ўсходніх абласцях Беларусі.

— Перад намі, — сцвярджае тав. Глебка, — вялікі перспектывы, вялікія задачы і шчырыя тэмы. Аб гэтым мы павінны пісаць. Гэта не значыць, што пельжаж абр та званая інтымная лірыка не павінны мець месца.

Тав. Хадэнка гаворыць аб працы Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР з пачынаючымі аўтарамі. Ен лічыць, што гэты Пленум ёсць школа для маладых пісьменнікаў.

Тав. П. Пестрак зазначае, што для развіцця талентаў неабходна спрыяючае асяроддзе. Творы на тэму Заходняй Беларусі, уз'яднання Беларускага народа ў адзінай дзяржаве яшчэ адсутнічаюць. Мы маем пісьменнікаў, якія разам з народам, у першы яго радах, прайшлі ўвесь шлях змагання за з'яднанне нашай краіны. Яны, у першую чаргу, павінны аб гэтым пісаць.

Тав. Дамбурскі, які вітае Пленум ад імя пісьменнікаў Латвійскай ССР, гаворыць аб дружбе, якая з даўных часоў з'яўляецца латышскай і беларускай народамі, аб народным паэту Латвіі — другу Янкі Купалы — Райнісу, які добра ведаў культуру і літаратуру беларускага народа. — На жаль, — кажа т. Дамбурскі, — на латышскую мову няма перакладаў з беларускай літаратуры. Пасля гэтага Пленума справа ўзаемных перакладаў павінна быць наладжана.

Тав. В. Вольскі спыняецца на партызанскай тэме ў нашай літаратуры. «Партызанская тэма прадстаўлена ў нашай прозе амаль выключна малымі формамі — апавяданнямі і нарысамі. У прозе мы не маем пакуль што вялікіх, аб'ёмных палатнаў з значнага характару, прысвечаных жыццю і баявой дзейнасці беларускіх партызан. За апошні час устанавіўся нейкі сумны і небяспечны штамп, трафарэт, рэцэптура для стварэння стандартнага партызанскага апавядання. Да партызанскай тэмы трэба падыходзіць не з дэкарацыйна-рамантачнага ці бытавога, анекдатычнага боку, а з рэалістычных пазіцый. Трэба шырэй паказаць кіруючую ролю партыйных арганізацый і развіцця партызанскай барацьбы.»

Далей тав. Вольскі сцвярджае, што гістарычная тэма амаль зусім адсутнічае ў беларускай літаратуры. Праца над гістарычнай тэмай з'яўляецца для пісьменніка вельмі адказнай і нялёгкай, але яна цалкам апраўдваецца той вялікай карысцю, якую можа і павінна прынесці.

Тав. Ярмаіна (Рэспубліканскі Дом Народнай Творчасці) заклікае пісьменнікаў дапамагчы высока-мастацкімі драматычнымі творами гурткам самадзейнасці.

Жонка народнага паэта Янкі Купалы — Ул. Луцэвіч расказвае аб працы калектыва навуковых супрацоўнікаў літаратурнага музея Янкі Купалы.

Тав. Мілаванаву прапануе стварыць секцыю літаратурных перакладчыкаў пры Саюзе савецкіх пісьменнікаў БССР.

Ад пісьменнікаў Масквы вітае Пленум тав. Б. Турганав.

Ад імя Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР і Ленінградскага аддзялення ССП выступіў паэт Аляксандр Пракоф'еў, які гаварыў: «Паказваць на ўвесь рост герояў нашай эпохі — вось што з'яўляецца асноўнай задачай савецкага пісьменніка. Мы павінны пісаць так, каб выхоўваць шматлікіх масы чытачоў у духу бязмежнай адданасці радзіме, партыі, правяду народа таварышу Сталіну. Высокімі большэвіцкімі ідэямі павінны быць прасякнуты нашы раманы, апавесці, пэмы, вершы.»

Тав. В. Таўлай лічыць вельмі важнай задачай нашай літаратуры — абмяшчэнне з працоўнымі вадокі абласцей БССР вялікім вопытам сацыялістычнага будаўніцтва ва ўсходніх абласцях Беларусі.

Тав. Качан (рэдакцыя «Савецкі сельняк») звяртае ўвагу пісьменнікаў на неабходнасць больш цеснай сувязі з нашымі газетамі і дапамогу таленавітым журналістам у іх росце.

З вялікай увагай удзельнікі Пленума выслушалі прамову акадэміка Маркава, які гаварыў аб неабходнасці ў літаратурна-мастацкай форме паказаць шырокім масам чытачоў здабыткі навукі.

Тав. Бэндэ расказвае аб працы беларускіх пісьменнікаў, якія знаходзяцца ў Ленінградзе і Маскве. Ен прапануе арганізаваць рэспубліканскі літаратурны музей у Мінску, які павінен быць крыніцай ведаў аб літаратуры нашай краіны.

Тав. Я. Рамановіч сваё выступленне прысвячае становішчу нашай драматургіі і паказвае на некаторыя яе хібы.

Ленінградскі паэт тав. Ус. Раждзественскі гаворыць аб тым, што ленінградскія пісьменнікі прыступілі да складання анталогіі беларускай паэзіі. Для ажыццяўлення гэтай вялікай працы ленінградскія пісьменнікі разлічваюць на самую актыўную дапамогу беларускіх таварышоў.

Тав. К. Цітоў звяртае ўвагу на тое, каб Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў больш энергічна займалася справамі рускай секцыі. Ен указвае на пэўныя дасягненні рускіх паэтаў Беларусі. Горш справа з прозай. Апавесць Я. Садзюскага аб Багдановічу мае вялікія хібы і ў стылі і ў мове. Нават на самых удалых апавяданнях Л. Шапірыжыць пачатка кніжніцкай і газетнага штампа. Гэтакія ж грахі сустракаюцца ў апавяданнях Паграбніха, Косцікава і другіх.

Тав. Нікалай Браун (Ленінград) лічыць, што да сённяшняга дня яшчэ не ацэнена крытычна праца франтавых паэтаў, праца ў галіне публіцыстычнага верша. Нашыя крытыкі мала актыўны. У нас зусім няма праблемных артыкулаў аб паэзіі. Крытыкі не ўмеюць гаварыць аб вершах так, каб было цікава. Замест крытычных прац мы маем неглыбокія рэцэнзіі, асабістыя ўражанні, дзе не адчуваецца нават любові да паэзіі.

Тав. Н. Рыленкаў (Смаленск) таксама гаворыць аб рускай секцыі Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі і лічыць, што таварышы з гэтай секцыі хваляюць на правільнікім.

Тав. Турчыновіч (рэдакцыя «Бярозкі») радом фактаў ілюструе, як беларускае мастацкае слова натхняла воінаў-беларусаў на перадавой лініі фронту. Ен звяртае ўвагу, што на Пленуме амаль нічога не было сказана аб літаратуры для дзяцей.

Тав. А. Кучар лічыць, што нельга так часта ахрышчываць выдатнымі рэктарых паэтаў, якія не маюць на гэта права. Творами павінны даводзіць пісьменнікі сваю выдатнасць.

Тав. Кучар не згодны з крытэрыем М. Клімковіча, які ён высунуў у дачыненні некаторых твораў. Вельмі важна, вядома, наколькі выразна намалеваны вобраз жанчыны, але адзіным крытэрыем выдатнасці твора гэта не можа быць. Не згодны таксама тав. Кучар з вузкім разуменнем тэмы аднаўлення, якое выявілася ў прамовах тав. П. Глебкі. Гледзячы на цэлу, якую кладуць у мур аднаўлення нашай радзімы, паэт павінен бачыць увесь свет, усё яго павінна цікавіць — і пакуты і радасці людзей.

З вялікай прамавай аб задачах Беларускай літаратуры выступіў сакратар ЦК КП(б)Б тав. Ц. Гарбуноў.

(Выступленні таварышоў Якуба Коласа, Кандрата Крапіва, М. Модэля і Ул. Карпава даюцца асобна).

Рашэнне журы

Днямі журы рэспубліканскага конкурсу на аднаактныя і многаактныя п'есы для драматычных калектываў мастацкай самадзейнасці, пад старшынствам начальніка Упраўлення па справах мастацтва пры СНК БССР В. Міхейчыка, у складзе Я. Коласа, М. Лынькова, К. Крапіва, М. Клімковіча, Е. Міровіча, Л. Літвінава, Я. Рамановіча, Ул. Няфёда, А. Есакова і Л. Ярмаінай паставілі прэміраваць наступных аўтараў:

За аднаактныя п'есы — першая прэмія прысуджана М. Клімковічу за камедыю «Маленькая хмарка»; другая прэмія — Я. Маўру за камедыю «Бабатун» і трэцяя прэмія — Міхайку за п'есу «Добра, калі добра канчаецца» і Ул. Няфёду за п'есу «Насалілі».

За многаактныя п'есы — трэцяя прэмія прысуджана А. Шульману за п'есу «Смерць» і Г. Аўручкаму за п'есу «Барбара Зотав».

У мэтах заахвочвання прысуджаны прэміі А. Бурлаву (за п'есу «У Налібокай пушчы»), Аўручкаму (за п'есу «У будаўнічым трэспе»), Ул. Няфёду (за п'есу «Не кавай другою ям»), Буцько (за п'есу «Як у Радзімі») і «Сям'я Змагароўскіх»), І. Плахціну (за п'есу «Любоў») і П. Кавалёву (за п'есу «Не пераскочышы — не кажы гол»).

Беларускія пісьменнікі ўзнагароджаны медалямі

У памішканні Выканкома Мінскага Абласнога Савета дэпутатаў працоўных былі ўручаны медалі «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне» беларускім пісьменнікам.

Медалі атрымалі: народны паэт БССР Якуб Колас, лаўрэат Сталінскай прэміі Кандрат Крапіва, Міхась Лынькоў, Пятро Броўка, Арыадэ Куляшоў, Максім Танк, Пімен Панчанка, Пятро Глебка, Аляксей Кучар, Міхась Клімковіч, В. Вольскі, М. Модэль, Янка Маўр, Ілья Гурскі і другія.

Ад імя ўзнагароджаных выступіў старшыня Праўлення Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР тав. М. Лынькоў, які падзякаваў Савецкі ўрад за ўзнагароду.

— Беларускія пісьменнікі аддадуць усё сваё сілы справе хутэйшай абудовы нашай гаспадаркі і яшчэ большага развіцця нашай культуры, — заявіў тав. М. Лынькоў.

Вокладка кнігі Янкі Купалы «Арлянытам».

„Русалка“ ў Беларускім тэатры оперы і балета

Калектыв Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета рыхтуе да пастаноўкі оперы Даргаміжскага «Русалка». Прэм'ера мае быць 1-га лютага 1946 года. Спектакль ставіць рэжысёр В. Барысевіч. Дырыжор — заслужаны дзеян мастацтва БССР М. Шэйндэрман. Ролу Наташы выконваюць заслужаная артыстка БССР С. Друкер, Е. Усціновіч; князя — заслужаны артыст БССР В. Лапіт і І. Лазарэў; мелніка — заслужаны артыст БССР І. Мурамаў і В. Талланкі; князіні — В. Валчанецкая і В. Фурс; Волгі — Ц. Мільчына, В. Арсенка і У. Масленніцава; свата — А. Белог і В. Шкляр; лоўчага — Н. Гульман і Н. Ціхараву. Мастацкае афармленне В. Волкава, хормайстра — Г. Пятроў, балетмайстра — заслужаны артыст БССР С. Дрэчын.

Літаратурны вечар у Брэсце

Брыгада ўдзельнікаў патрыятычнага Пленума Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР выехала ў Брэст. У Акруговым Доме афіцэраў быў арганізаваны літаратурны вечар з уступным словам выступіў паэт Пятро Глебка. Свае вершы чыталі паэты Аляксандр Пракоф'еў, Нікалай Браун, Усевалд Раждзественскі (Ленінград), Пятрус Броўка, Пятро Глебка, Максім Лужнік і Плілі Пестрак.

Бязглуздая фантастыка

Не ўсякая фантазія карысна для думкі, не ўсякая выдумка патрэбна... З вялікім задавальненнем успрымаецца фантазія, якая з'яўляецца вынікам творчага ўяўлення. Усё казачнае, дзівацкае, чараўніцкае абуджае паўныя думкі і мары. І, наадварот, якую нуду выклікае такое фантазіраванне, дзе груба выпірае неразумная выдумка, непраўдападобнае глупства...

Пісьменнікі і кампазітары стварылі памала класічных вобразаў хлуслівых людзей і проста ашуканцаў. Успомнім Хлестакова з яго 35000 кураграмі. Але мы пакінем пакуль у спакой класіку. Пагаворым аб маюнах, якія сустракаюцца ў нашым жыцці, але аб якіх ні казак яшчэ не расказвалі, ні песень не спявалі.

Жыў калісьці на Палессі ў глухой і далёкай вёсцы Залессе Саўка-Ігун. Розумам ён не вызначыўся, за працу не браўся.

— Саўка, кінь ты свае небяліцы, пайдзем лепш малаціць! — гаварылі яму вясковыя.

А Агата — яго жонка, піла мужа: — Усё языком мелеш, абібок пракаляты, усё балбочаш, даруй божа ты мне. Рукі свае прыклаў-бы да працы, няшчасце ты маё...

А ён сабе сядзе на прызьбе, збярэ з усіх хат дзядей, люльку закурыве, дыму напусціць — пых, пых, пых... і пачне выдумляць.

— ...Дых воль, дзеці... Гэта было якраз пад каляды. Мароз быў люты, люты. Птушкі замарзалі на люту. Тройка пясчкі коней, як бура-віхура, імчалася па Прыпяці. Вазок, як у ліхаманцы, кідаў з боку на бок. Быў тады я за пацскага фурама і моцна трымаў лейцы вась у гэтых руках, а ў зубах маіх дымілася вась гэтая люлька... Радзім шцішці загуло, загрымела, і вазок перакуліўся. Пан пакаціўся ў адзі бок, а я — у другі. Коні храпуць, імчацца як салёныя, а я не выпускаю лейцы з рук...

Ці доўга ўсё гэта было — не памятаю, але згубіў я ў гэтым вясёлым падарожжы люльку і самога пана.

Усю зіму сумавай я па маёй люльцы. Пад вялікдзень разлілася і разгулялася матухна Прыпяць. Палі, лугі, палывы — усё затопіла. Патоп дні і горадзе! І вась стаю гэта дзівіткам ды гляджу на раку... На яе хваляць плыты аж гушкаюцца. І радзім бачу: дзіміць нешта, нібы караблік плыве... Прыглядаюся: ды гэта-ж мая люлька. Такі нясе з ракі прыёмным рахам тытуноў. Гэта-ж трэба: ад самых каляд не згасла люлька. Дастаў яе з вадзі і вась куру яе і цяпер.

Шмат чаго яшчэ выдумляў Саўка. Нябожчыцаў ператвараў у жыўых людзей, з мухі рабіў слана. Не было кажда дзівацтвам і выдумкам яго і, нарэшце, ён так забытаўся, так заклусіўся, што калі нават часам і праўду скажа, ніхто яму ўжо не верыў.

Вось такога сорта фантазёры жыўуць сям-там і цяпер. Але яны не сядзяць на прызьбе якой-небудзь вярскавай хаты і не абмяжоўваюць сваю дзейнасць якой-небудзь іскай на Палессі. Устамоўлена, што некаторыя з іх сядзяць за сталамі Беларускага тэлеграфнага агенства і не люльку кураць, а дым спрабуюць пушкць у рэспубліканскім маштабе.

Калі-б, напрыклад, Хлестаковы з БЕЛТА раней даведзіліся аб здарэнні з Саўкам-Ігуном, яны-б пясняшылі дань

наступную інфармацыю пад загалокам «Невычарпаныя рэсурсы».

«Калі Прыпяць выйшла з берагоў, яна размыла вясковую краву з соллю і газам. Соль пасаліла ўсю вяду, а газ загарэўся ад люлькі Саўкі і запаліла раку. Вада ўскіпела і ў рацэ зварыліся ўсе рыбы. Людзі доўга харчаваліся за кошт Прыпяці, якая давала тысячы тон карыснай салёнай юшкі і добра разваранай рыбы».

Як, напрыклад, ператварыць жанчыну ў мужчыну?

Вельмі проста. Не так даўно БЕЛТА ператварыла мужчыну пійністку Еву Эфрон.

«У конкурсе выступіў пійніст Эфрон. Ен з поспехам выканаў... і г. д.». У такім жа духу пішуць яны і аб артыстах Мурашка. Хворая артыстка «з вялікім удзіманам» чыхала і кашляла ў сабе дома, а БЕЛТА «начылацца» на гэтыя акалічаны і афіцыйна паведаміла, што «Увечары артыстка Мурашка з вялікім удзіманам выступіла на конкурсе».

Дзівакі, пазбавленыя рэальнасці, ствараюць інфармацыю, у якіх выдумка прымае фантастычныя памеры.

Балдыж сабе па вуліцы рэпарцёр ўбачыў афішу:

— Эге-ге... ды гэта-ж удзіман матэрыял для інфармацыі — мантаж оперы «Руслан і Людміла!» і выканаўцы мантаж пералічаны! Скрып ды скрып перапіс і паведамленне гатова.

«21 снежня, у Беларускам Дзяржаўным тэатры оперы і балета адбылася прэм'ера музыкальна-літаратурнага мантажа оперы «Руслан і Людміла!». Пад кіраўніцтвам дырыжора Брон аркестр цудоўна выканаў чароўныя матывы музыкі Гуно. Партыю Людмілы выконвала народная артыстка БССР Аляксеева, Руслана — заслужаны артыст БССР Мурашка, Баяна — народны артыст Балодзі. Тэкст мантажа чытаў заслужаны артыст БССР Бірыла» (Стыль і рэдакцыя БЕЛТА).

У вас, напэўна, валасы дыбком сталі ад таго, што выдатны твор, які больш ста год належыць вялікаму рускаму кампазітару, Міхаілу Іванавічу Глінку, з лёгкай рукі перададзі Шарлю Гуно? А ў нас вочы на лоб палезлі. Справа ў тым, што ніякага мантажа оперы «Руслан і Людміла» ні 21-га снежня, ні ў другія дні не было.

У той час, калі ў БЕЛТА захапляліся аркестрам, якім дырыжыраваў Брон, аркестранты пілі дома гарбаты, ці з'явіліся іншымі хатнімі справамі. Рукі дырыжора трымалі не дырыжорскую палачку, а звычайны аловак, не партытуру, а бланкет, у якім запісвалася, што мантаж оперы «Руслан і Людміла» будзе выкананы ў студзені 1946 года. Тым часам Баян-Балодзі прымаў дома мікстурку і з вялікім натхненнем выліняў хваробу. Руслан-Мурашка адначываў пасля рэзетныці, а Людміла Аляксеева ў хатніх абставінах не бою гіроўні спявала:

«И нет уже со мной Руслана! И счастье скрылось, как тень. Как солнце в облаках тумана!»

Не, як ні кажыце, калі-б працаваў у БЕЛТА Саўка, яго-б сумленне замучыла і гэта зразумела: свае бабкі збыў ён бясплатна, а яго наследвальнікі за кожны радок сваёй блытаніцы атрымліваюць як за самую высокую мастацкую павію.

Шанілава-Майска.

Весткі з Магілева

У мэтах шырокай прапаганды рускай класічнай, сучаснай савецкай і заходне-еўрапейскай літаратуры Магілёўскі гарадскі камітэт ЛКСМБ і Абласны Драматычны Руска тэатр наладжваюць рад літаратурна-мастацкіх вечараў.

Спецыяльны вечар прысвечана А. Чэхава. У сувязі з дзесяцігадавінай з дня смерці вялікага рускага пісьменніка Максіма Горкага адбудзецца вечар з удзелам артыстаў, якія пакажуць асобныя сцэны з п'есы «Васа Жалызнава».

Падрыхтоўваецца рад вечараў пра творчасць лепшага і таленавіцейшага паэта нашай савецкай эпохі — Уладзімера Маякоўскага. Артысты абласнога тэатра выступіць з чыткай

яго твораў. У пачатку лютага будзе адзначана першая гадавіна з дня смерці Аляксея Талстога.

Серыя вечараў, прысвечаных заходне-еўрапейскай літаратуры, пачнецца дакладам аб творчасці В. Шэкспіра.

Першы пасляваенны сезон Абласнага Драматычнага Руска тэатра пачынае праймаць ад в'есай Н. Пагодзіна «Стварэнне свету». Пастаноўка гэтай «Свята дараўна галоўнаму рэжысёру тэатра тав. М. Нікіціну.

Адначасова малады рэжысёр тэатра С. Астрамаў пачаў працаваць над пастаноўкай камедыі Гальдоль «Гаспадыня гасцініцы».

Г. СЦЯПАНАЎ-КУБАНСКІ.

УЛ. ЗАЛКІНД

ДРУГАЯ СІМФОНІЯ Р. ПУКСТА

Нядаўна ўпершыню была выканана ў Акруговым Доме афіцэраў, а таксама перададзена па радыё другая сімфонія Р. Пукста. Яна баспрэчана з'яўляецца каштоўным укладам у скарбніцу сучаснай музычнай культуры нашай рэспублікі.

Сімфонія Пукста не напісана ў плане мадэрнізма. Яе канцэпцыя шырыня і прастыя, яе гармонія нават часамі ў некаторай ступені кансерватыўныя. Але ў той-жа час высокай якасцю яе стылю з'яўляецца імяна сама сучаснасць.

Сюжэт твора — гераічная барацьба і перамога беларускага народа ў Айчыннай вайне, распрацаваны ў сімфоніі ярка і па-мастацку.

У першай частцы сімфоніі кампазітар стварае вобраз грандыёзнай народнай барацьбы. Другая частка падзелена ў пастаральным стылі. Яна малое беларускі вясковы краявід з яго залатымі нівамі і шумлівымі лясамі. Дзякуючы меладычнасці і эфектнаму выкарыстанню драўляных інструментаў, другая частка стварае суцэльны малюнак.